ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЕЙ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№243 (21.651) ● 2009 гъэм дыгъэгъаз3эм (декабрым) и 24, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

● Къэрал къулыкъущIапIэхэм

«Электрон правительствэм» инвесторхэр къришэлIэнущ

Медведев Дмитрий и унафэм щIэту Мэзкуу щекIуэкIа зэлуIэм - Къэрал Советымрэ УФ-м и Президентым деж Урысей Федерацэм хъыбарегъащIэ жылагъуэм зыщегъуэжьынымкIэ щыIэ Советымрэ я зэхьхьэм - Къэбэрдей-Балъкъарым и Дзыхьэ Къанокъуэ Арсен хэтащ.

ЗЭУЩIЭМ нэхъыщхьэу щытепсэлъыхьащ «электрон правительствэр» хьыхьэу, къэрал Iуэхутхьэбзэхэм я Iэнатlэм иджыдрей хъыбарегъащIэ технологиехэр хэпщIыным и Iуэхум.

Къэралым и УнафэщIым игъэбелджылащ мы зэман гъунэгъум икIэщIыпIэкIэ зэфIахьын хуей Iуэхугъуэ зыбжанэ. Апхуэдэщ электроннэ Iэмалкlэ ящIэ Iуэхутхьэбзэхэм зы щIыкIэм тету хуэкIуэныр, нормативправовой лъабжьэм дяпэкIи зегъэужьыныр, щIыналъхъэм «бжыгъэр къызэрыщагъэсэбэп щIыкIэм хэлъ зэхуэмыдэныгъэр» кьызэнэкIыныр, къэрал, муниципальнэ хъуле-къущIэхэр компьютерым хуегъэджэныр.

Президентым властым и щIыналъэ органхэм пщэрылъ ящищIащ хъыбарегъащIэ жылагъуэм зэрызрагъэужьыну щIыкIэмрэ электрон правительствэр зэрэуб3ыхунымрэ теухуа езыхэм я планхэр ягъэхьэзырыну, электроннэ Iэмалкlэ ящIэ Iуэхутхьэбзэхэм щыхуэкIуэкIэ нэхъыщхьэу зытращIыхьынухэр ягъэбелджылыну. Медведев Дмитрий къыхилъхьащ властым и щIыналъэ органхэм я лъэныгъэр зыхуэдэр къыщапщытэкIэ хъыбарегъащIэ технологиехэр къагъэсэбэпыну.

Канокъуэ Арсен кьелытэ электроннэ Iэмалкlэ тхылъхэр зехьэн щIадзэмэ, абы республикэм инвесторхэр кьришэлIэнч.

- Жылагъуэмрэ властым и органхэмрэ я коммуникацIэ Iэнатlэхэр зэрыщыту иджыдрей щытыкIэм хуэмыкIуауэ экономикэм зыпхуегъэужьыныкъым. Хьэрычэт Iуэхум дежкIэ зэманыр нэхъ лъапIэ дыдэхэм ящыщщ икIи абы кьахудэзыгъаху псори ягъэнэхьапэ, - яжриIащ Кьанокъуэ Арсен журналистхэм зэIуIэ нэужьым.

Апхуэдэу абы кьыхирэщIащ властым и органхэм электроннэ Iэмалкlэ тхылъхэр щызэрахьэ сыт хуэдэ къэралми, рынкым хьахьэмуи хэмыхьэнуми ехьэлIауэ, инвесторхэм щытыкIэфI кьызэрыхуэзэрагъэпэщыр.

ХЬЭПЭ Марин3,
КЪР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэм и лъжьакIуэ.

● Щ1эблэ

«Ипщэ вагъуэу» мэлыд я зэчийр

Дыгъэгъаз3эм и 22-м Налшык дэт Сабий творчествэмкIэ республикэ унэм щекIуэкIащ «Ипщэ вагъуэ» зыфIаща сабий творчествэмкIэ фестивалыр. КЪР-м и эстрадэм и артист щIэрыIуэхэм я гъусэу абы и утыкум кьихьащ ди щIыналъэм и школ-интернатхэм я гъэсэн зэчийфIэхэр.

ЗИ ГУР утIипщэ, гъащIэр зыдIэIэфI сабийхэм екIуу зыкъыщагъэльэгъуащ фестивалым. Иужькl3 ахэр ирагъэплъащ республикэм и щIалэгъуалэ псапащIэ гупхэм ятеухуа документальнэ фильм.

Iуэху дахэр кьызэрэзэпэщынымкIэ щIэгъэкьуэн хьауащ жылагъуэ, бизнес зэгухьэныгъэхэм я лIыкIуэр. Апхуэдэхэт, кьэбгъэльагъуэмэ, «АвтоТур-Группп», «Анкар», «Псори инки зэуэ», «Бора-вижн» Iуэхущ1апIэхэр, «Клаунс» шоу гупыр, «Прайд» продюсер центрыр, «М-Драйв», «Мы лэжь», «Урысейм и щIалэгъуалэ жыджэрагъыр» жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр. Iуэху дахэм хэльхьэныгъэ хуащIащ «Урысей щIалэгъуалэм я союз»-м КЪР-м щиIэ кьудамэмрэ «АМРА» лъэпкъ фондымрэ.

Фестивалым кьрикIуаIэхэр кьапщытэжа нэужь, мурад ящIащ 2010 гъэм кьриубыдэу апхуэдэ псапащIэ Iуэхуэхэм иджыри пащэну, абы теухуа программэ щхьэхуи зэхагъэуэвэну.

ДЖЭРИЙ Расул.

● Прохладнэ куей

ГъуэгуфIыр шынагъуэнщагъэм и щэсыпIэщ

«2007 - 2012 гъэхэм Къэбэрдей-Балъкъарым и гъуэгухэм шынагъуэнщагъэр зыкъыщыгъэгъагъэнэм щIыкIэр гъэлъэныр» республикэ программэ хуэдэм и фIыгъэкIэ, Прохладнэ муниципальнэ районым и жылагъуэхэм я уэрамхэм щыщу метр 1560-м, утыкуу метр зобгъуэзнатIэ 7750-м мы зэман гъунэгъум асфальт тралъхьэнущ.

ПРИМАЛКИНСКЭ, Винограднэ къуажэм ЩIалэгъуалэм, Мамырыгъэм я щIэкIэ Iуэрыгъэм я гъэгугъэр республикэ бюджетым и хьэкъкIэ кьагъэщIэрэщIэжынущ.

Сом мелуани 3-рэ мини 161-рэ и уасэ а лъэныгъэхэр иригъэкIуэкIынущ «Стройградсервис» ООО-м.

ЛУПЫРЁВЭ Ирин3.

Дызэрыт мазэм и кIэухым КЪР-м и Правительствэм и Унэм мыхьэнэшхуэ зиIэ Iуэху зыбжанэ щекIуэкIынущ.

Илъэсыщ1эм зыхуагъэхьэзыр

ДЫГЪЭГЪАЗЭМ и 25-м республикэм и Iэтащхьэ Кьанокъуэ Арсен «ЕгъэджэныгъэI» лъэпкъ проектым хиубыдэу щIэлъэгъуалэ зэчийфIэхэм защIэгъэкъуэныкIэ саугъэтыр цIыху 36-м яритыжынущ.

Апхуэдэу КЪР-м и Правительствэм и Унэм дыгъэгъазэм и 29-м цIыхьэхуэсынущ кьэралым и дамыгъэхэр зыхуагъэфэща гупышхуэ. Республикэм и цIыху 60-м КЪР-м и Президент Кьанокъуэ Арсен федеральнэ, республикэ тхылъхэмрэ дипломхэмрэ яритыжынущ .

Дыгъэгъазэм и 31-м Къэбэрдей-Балъкъар Республикэм и Президентым кьызэригъэпэщыну Илъэсыщ1э зэIущIэм курыт школхэм я класс нэхьыжьхэм фIы дыдэу щеджэхэм ящыщу цIыхуи 120-рэ кьиригъэблагъэнущ. Мы гуфIэгъуэр ираГъэкIуэкI Президентым и щхьэгъусэ Кьанокъуэ ФатIимэ и дэIепыкъуныгъэкIэ.

А псоми кьадэкIуэу, дызэрыт илъэсым и иужьрей тхьэмахуэм Налшык кьалэм нэгуэшужь программэ зыбжанэ щыIэнущ. Кавказ Индхъэрэм и эстрадэм и артист щIэрыIуэхэр хэту Музыкэ театрым щIэгъэзащIэ и 25-м щекIуэкIынущ «Кавказ-хит» концертыр. А махуэ дыдэм Куличев Кьайсын и щIэр зезыхьэ Къэралбалъкъэр драмэ театрым игъэлъэгъуэнущ «Бажэмрэ якъэзымырэ» спектаклым и премьерэр.

Къэрал концерт гъэлъэгъуэнIэм дыгъэгъазэм и 27-м сабийхэм папщIэ кьащIэзэрагъэпэщынущ «Илъэсым и таурыхъ нэхьыщхьэ» нэгуэгъуэжь Iуэхур. Дыгъэгъазэм и 29-м щыщIэдзауэ щIыпIым и 5-м нэсыху Профсоюзхэм щэнхабзэмкIэ я унэм республикэ илъэсыщIэ псейм и гуфIэгъуэр щагъэлъэпIэнущ.

Илъэсыщ1э жэщым Налшык кьалэм Абхъазым и цIэр зезыхьэ и утым гуфIэгъуэ концертышхуэ щекIуэкIынущ.

ТОЛАСОВЭ Екатерин3.

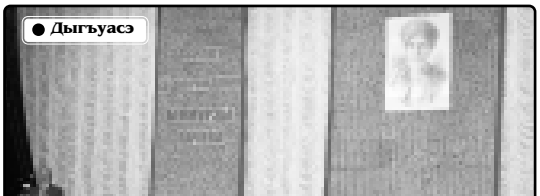

Сурэтыр **КЪАРЕЙ Элинэ** трихащ.

● Дыгъуасэ

ПащIэ Бэчмырзэ и пшыхь

Налшык дэт Къэрал киноконцерт гъэтъэгъуапIэм дыгъуасэ щекIуэкIащ къэбэрдей литературэм, гъэпкъ тхьбзэм и лъабжьэр зыгъэтIылъа, усакIуэ-уэрэдыс ПащIэ Бэчмырзэ къызэралъхьэ илъэси 155-рэ зэрэныкъум теухуа пшыхь дахэ.

ЗЭIУЩIЭР иригъэкIуэкIащ КЪР-м и Парламентым и Унафэщ1 **Чеченов Ануар** Абы пшыхьым къызэIуихри, КЪР-м и Президентым, Парламентым, Правительствэм кьабгъэдэкI фIэхъускIэ захуигъэзащ мы Iуэхум теухуауэ республикэм кьыхеблэгъа хьэщIэхэм зэIущIэм кьрихьэлIа псомк.

Адэкlэ абы япэу псалъэ иритащ КЪР-м щэнхабзэмкIэ и министр **Фыз Руслан.** Ар тепсэлъыхьащ ПащIэ Бэчмырзэ и гъащIэмрэ и лэжьыгъэмрэ, лъэпкъ щэнхабзэм абы хуища хэпхьэныгъэр зыхуэдэм.

Апхуэдэу зэIущIэм кьыщыпсэлъащ КЪР-м и цIыхубэ усакIуэ **Зумакуловэ Танзиля**, республикэм и Тхакlуэхэм я союзым и правленэм и тхьэмадэ **КхъуIуфэ Хьэчим**, КЪР-м и Композиторхэм я союзым и правленэм и унафэщIым и къуэдзэ, ПащIэ Бэчмырзэ и пхъурылъху **ХьэIупэ ДжабрэIил,** Ставрополь крайм, Къэрэшей-Шэрджэс, Къалмыкъ, Дагъыстан республикхэм я Тхакlуэхэм я союзхэм я лIыкIуэхэр. Ахэр псори гуапэу тепсэлъыхьащ ПащIэм и гъащIэм, и гуащIэм икIи адыгэ лъэпкъыр зэрыгушхуэ усакIуэм хиша лъагъуэм ирикIуэн щIэблэ кьыштщIэхьэну зэрагуапэр кьыхагъэщащ.

Пшыхьым и етIуанэ IыхьэР театр теплъэ нIэу екIуэкIащ, абы хэтащ къэбэрдей драмэ театрым и артистхэр, республикэм и уэрэдзIыкIуэхэр, къэфакIуэ гупхэр.

Пшыхьым кьыщапсэльамрэ щагъэльэгъуамрэ теухуа тхыгъэ ди газетым и кьыдэкIыгъуэхэм ящыщ зым тетынущ.

ИСТЕПАН Залин3.

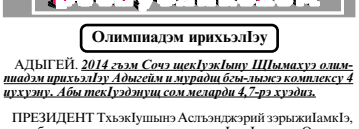

● Шэрэдж куей

Псэупlэ сертификатхэр - унагъащIэхэм

2009 - 2010 гъэхэм тещIыхьа «ПсэупIэ» федеральнэ программэ хэхам «Унагъащ1эхэр псэупIэкIэ кьызэрагъэпэщын» и программэ гуэдзэм ипкъ иткIэ, мы гъэм и пэхэм Шэрэдж районым унагъуэ ныбжьыщIэу 37-м псэупIэ сертификатхэр щратащ.

МЫ МАХУЭХЭМ апхуэдэ тхылъхэр яIэрыхьащ Балъкъэр Ипщэ, Бабугент, Зэрэгъыж, Жэмтхьэлэ, Жэмтхьэлэ Ипщэ жылагъуэхэм щыщу унагъуэ 14-м. Зым бынт 5, адрейм 6 щагI. Боджет зэмылIужьыныгъуэхэм кьыхэкIыу сом мелуани 3-рэ мин 815-м нэблагъэ а Iуэхум хухахащ.

УЯНОВ Заурбэч.

Олимпиадэм ирихьэлIэу

АДЫГЕЙ. *2014 гъэм Сочэ щекIуэкIыну ЩIымахуэ олимпиадэм ирихьэлIэу Адыгейм и мурадри бгы-лыжэ комплексу 4 щухуэну. Абы текIуэдэнущ сом мелярди 4,7-рэ хуэдиз.*

ПРЕЗИДЕНТ ТхьэкIушынэ Аслъэнджэрий зэрыжиIамкIэ, республикэм ухуэныгъэхэр щрагъэкIуэкIынущ «Оштен», «Партизанский», «Лъагъуэныкъуэ», Железняков и губгъуэм. Абы текIуэдэнэу мылькур инвестицэ ахьыпэу щытынущ, бюджетым щыщ хэмыхьэу.

Экономикэ зэпыщIэныгъэхэм зрагъэубгъуну кьыхураджэ

АБХЪАЗ. *Тыркуэм Экономикэ къэхутэныгъэмкIэ и фондым Анкара кьыхуриджащ Абхъазым нэхъ жыджэру дэлэжьэну, я зэхущытыкIэхэм зрагъэужьыжыну.*

ФОНДЫМ игъэхъэзыра тхыгъэм кьызэрызэщыщкIэ, Тыркуэм и бжэхэр Абхъазым хуэзIуихьэм, экономикэ зэпыщIэныгъэхэм зрагъэужьын, тенджыз ФIыцIэм Iус къэралхэм я зэгухьэныгъэм кьыхэщэн хуейщ. Апхуэдэ Iуэху бгъэдыхьэкIэмкIэ зэрымыарэзыр иджыблагъэ жиIащ Куржым и къэрал министр Якобашвили Тимур. Абы кьыхигъащащ Тыркуэм щыпсэу адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ ар кьаэрыбгъэдэкIыр, атIэ Анкара и унафэщIхэм апхуэдэ гупсысэхэр зэрамылэр.

Фондым и унафэщI Саки Гьювер я къэхутэныгъэм экономикэ лъабжьэ фIэкIа политикэ Iуэху зэрыхэмытым кьудыкъущIэхэм гу лъагирэтащ.

Хьыбар зэрыщыIамкIэ, Абхъазым и Президент Бэгъэпщ Сергей Тыркум мыгувэу щыпсыхьэщIэнущ.

Республикэм и дамыгъэхэр

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭСИМ. *Къэршей-Шэрджэсым и хэщIапIэу Москва щыIэм республикэм и президент Эбзеев Борис къэрал дамыгъэхэр иджыблагъэ щаритащ щIэныгъэлIхэмрэ еджагъэшхуэхэмрэ.*

КЪЭРЭШЕЙ-Шэрджэсым щIыхь зиIэ и экономист щIэлъапIэр хуагъэфэщащ Урысей къэрал мэкъумэщ университетым и профессор Агыирбэ Юрэ, республикэм щIыхь зиIэ и хуэдэ Iуэхуэ дамыгъэр иратащ «Спорт программэхэмкIэ щIэблэщIэ» спорт объектхэр ухуэныкIэ псапащIэ фондым (Москва) и унафэщI Гришкин» Нинэ.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙОлег.

● Щ1алэгъуалэ зэхуэс

Зэкъуэтыныгъэмрэ мамырыгъэмрэ хущIокъу

Дыгъэгъазэм и 22-м Къэрал концерт гъэлъэгъуапIэм щекIуэкIащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ис лъэпкъхэм яку мамырыгъэрэ зэгурыIуэныгъэрэ дэлъын папщIэ» республикэпсо щIалэгъуалэ зэхуэс.

АР КЪЫЗЭГЪЭПЭЩЫНЫМ жэрдэмщIакIуэ хуэхъуащ **ЩIыхьмырзэ Анзор, Этезов Мухьэмэд, Гопкалов Андрей** сымэ. Абыхэм кьрахьэжьа Iуэху щхьэпэр даIыгъыу зэIущIэм кьекIуэлIащ, студентхэр, Iэнатlэ зэхуэмыдэхэм пэрыт щIалэгъуалэр, щэнхабзэм, гъуазджэм, щIэныгъэм, спортым екъулIэныгъэшхуэхэр щызыIэрызыгъэхьа цIыху цIэрыIуэхэр, кьуажэдэсхэр, щIалэгъуалэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм, парт, лъэпкъ, дин зэмылIужьыгъуэхэм я лIыкIуэхэр, депутат ныбжьыщIэхэр, зэкъуэтыныгъэм, мамырыгъэм хущIэкъу нэгъэщI щIалэхэмрэ хьыджэбзхэмрэ.

ЗэIущIэр кьызэIуихри, абы кьрихьэлIа псоми фIэхъус псалъэкIэ захуигъэзащ, зэхуэсым и мурад нэхъыщхьэри утыку кьрихьащ Щыхьмырзэ Анзор.

- Ди гур зэIухауэ кьытлыкьыкъэкIа гугъуехьэм дытепсэлъыхьынырщ, абыхэм я хэкIыпIэхэр дубзыхунырщ нобэрей зэхуэсым лъабжьэ хуэхъуар, - жиIащ Щыхьмырзэм. - Иужьрей зэманым, нэхъ пэжу жыпIэмэ, 131-нэ федеральнэ законыр кьызэращтэрэ, языныкIуэу кьызэщIэгъэстакIуэхэр иужь ихьащ лъэпкъ зэпэщIэувэныгъэ, зэрыкъэзрий рельефыкэм кьыщыIэтыным. Ауэ зи гугъу тщIы законым ипкъ иткIэ, Iуэхур зэрауб3ыхуам цIыхубэр арэзы зэримыщIыр зыIэзгъуэ унафэщIхэм Зэгурызыгъэ1уэж комиссэ кьызэрагъэпэщащ лъэпкъ зэмылIужьыгъуэхэм, республикэм щызэхэт жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я лIыкIуэхэр, депутатхэр хэту. Ар кьамылъытэу властымкIэ мыварэзы гупым Iуэхур нэхъ кIуэ ящIауэ, я мурадхэр зэрыпхагъэкIыным иужь итщ. Дэ, мы зэIущIэм и кьызэгъэпэщащIуэхэм, КЪР-м и хьыбарегъащIэ Iэнатlэхэр кьэдгъэсэбэпу, республикэм и щIалэгъуалэр щызэхуэтшэсар ди кьару псори зэхэтлъхьэу апхуэдэ кьызэщIэгъэстакIуэхэм гъунэгу едмытыныщ. Шы и дежкIи щэхуэным а жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я щIыбагъ цIыху щхьэхуэхэр кьызэрыдэтыр, езыхэм я политикэ гупсысэ мышухэр ягъэкIуэтэным щIэхъуэпсу. Ахэращ абыхэм мылъкIэ закъыщIэзыгъакъуэри.

Ди иджыри тщыгъупщэжакъым илъэс зыбжанэкIэ уэрIэбэкIыжмэ, ди щIалэгъуалэм лэжьыгъэ ямыгъэуту, Iуптхьэм Iэнатlэ зэщIищтауэ, республикэм щIыхуэшхуэ телъу зэрыщытар. Нобэ, ди гуапэ зэрыхъущи, КЪР-м и Президент Кьанокъуэ Арсенрэ абы и гупымрэ я фIыгъэкIэ ди цIыхухэм я псэукIэм фIы и лэныкъуэкIэ зихъуэжащ. Мыбдеж кьрихьэлIащ щэнхабзэм, гъуазджэм, щIэныгъэм, спортым екъулIэныгъэхэр щызыIэрызыгъэхьа, республикэр мыхьэу, кьэралым и щIэр дуней псом щызыгъэIуа ди щIалэхэр, ди лъахэм и зыужьыныгъэм хуэлажьэу Iэнатlэ зэрыз пэрыт цIыхухэр. Си гугъэщ дэ дыдэхъуэвэмэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым зэкъуэтыныгъэмрэ мамырыгъэмрэ щытхъумэфыну, ар зи нэ кьыщIэхъуэхэм зэран дахуэхьуфыну.

Адэкlэ Щыхьмырзэр кьытеувIащ щхьэж и щхьэ Iуэху зэрихуэжурэ республикэм и жылагъуэ политикэ щытыкIэр щыхупIэм зэрыпэсар, ар кьэрэуувIэным псори – зыщыщ лъэпкъым емылытауэ, яIэ политикэ еплъыкIэм темыщIыхьауэ - зэкъуэувэу хуэлэжьэн зэрыхуейр. ЛъэныкъуэкIэ кьыщыту я адэжь лъэхэр зэрагъэуфыним ядэкlэ кьызэремызэгъыжынур кьыхигъащащ Анзор.

КЪБР-м спортымрэ туризмэмкIэ и министрым и къуэдзэ, «Спартак-Налшык» футбол клубым и спорт унафэщI **Заруцкий Александр** псалъэ щратым жиIащ иужьрей илъэсым щIалэгъуалэр уэрамым кьыдэшынымкIэ, спортым дегъэхьэхьнымкIэ республикэ унафэщIэм Iуэхугъуэ пыухьклаxэр зэрырагъэкIуэкIым хуабжьу арэзы кьызэрищIыр.

- Сыкъыщалъхуа, си бынхэр кьыщыхьу лъахэм пщIэшхуэ хузощI икIи абы и Iульджыр езыудыхыну зи мурад щIалэхэм яхуэздэнукъым, - жиIащ Александр. - Сэ куэдрэ кьэсгъэблагъащ нэгъуэщI кьэралхэм, щIыпIэхэм кьикIа спортсменхэр, футболистхэр, слъэгъуащ абыхэм ди республикэм и щIыуэпсым, щыпсэухэм пщIэшхуэ кьызэрыхуащIыр. Ахэр щедгъэжьэжым деж, ди цIыхухэм фIыщIэ кьыхуащIу, абыхэм я гуапагъэ я гум зэрыдыхьар яхуэмыIуатэу аращ. Кьызэрыгуэркъым, ди гъунэгъу хэм щекIуэкIа Iуэхугъуэхэр зыльэгъуащ щIалэгъуалэр зэгурымыIуэныгъэ республикэм кьихьэным щIыщIэхъуэпсыр; 2005 гъэм зэкъуэщхэр зэрызэпэщIуэвар зи нэгу щIэкIахэм кьрахуэкI Iуэху фIейхэр. Дызэрыпыгъын хуейщ, дызэпэщIувэ хъуми, ар кьыщезэгъыр футбол утыкур, бокс алэрыбгъурщ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и зэкъуэтныгъэм щIэхъуэпсыр нэхъыбэщи, си фIэщ мохьу жэнэт лъахэм и пщIэр Iыгъыныр зэрытхуэзгъэкIынур.

(КIэухыр 2-нэ нап.).

Сурэтыр **КЪАРЕЙ Элинэ** трихащ.

● Щ1эблэ

«Ипщэ вагъуэу» мэлыд я зэчийр

Дыгъэгъазэм и 22-м Налшык дэт Сабий творчествэмкIэ республикэ унэм щекIуэкIащ «Ипщэ вагъуэ» зыфIаща сабий творчествэмкIэ фестивалыр. КЪР-м и эстрадэм и артист щIэрыIуэхэм я гъусэу абы и утыкум кьихьащ ди щIыналъэм и школ-интернатхэм я гъэсэн зэчийфIэхэр.

ЗИ ГУР утIипщэ, гъащIэр зыдIэIэфI сабийхэм екIуу зыкъыщагъэльэгъуащ фестивалым. Иужькl3 ахэр ирагъэплъащ республикэм и щIалэгъуалэ псапащIэ гупхэм ятеухуа документальнэ фильм.

Iуэху дахэр кьызэрэзэпэщынымкIэ щIэгъэкьуэн хьауащ жылагъуэ, бизнес зэгухьэныгъэхэм я лIыкIуэр. Апхуэдэхэт, кьэбгъэльагъуэмэ, «АвтоТур-Группп», «Анкар», «Псори инки зэуэ», «Бора-вижн» Iуэхущ1апIэхэр, «Клаунс» шоу гупыр, «Прайд» продюсер центрыр, «М-Драйв», «Мы лэжь», «Урысейм и щIалэгъуалэ жыджэрагъыр» жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр. Iуэху дахэм хэльхьэныгъэ хуащIащ «Урысей щIалэгъуалэм я союз»-м КЪР-м щиIэ кьудамэмрэ «АМРА» лъэпкъ фондымрэ.

Фестивалым кьрикIуаIэхэр кьапщытэжа нэужь, мурад ящIащ 2010 гъэм кьриубыдэу апхуэдэ псапащIэ Iуэхуэхэм иджыри пащэну, абы теухуа программэ щхьэхуи зэхагъэуэвэну.

ДЖЭРИЙ Расул.

● Прохладнэ куей

ГъуэгуфIыр шынагъуэнщагъэм и щэсыпIэщ

«2007 - 2012 гъэхэм Къэбэрдей-Балъкъарым и гъуэгухэм шынагъуэнщагъэр зыкъыщыгъэгъагъэнэм щIыкIэр гъэлъэныр» республикэ программэ хуэдэм и фIыгъэкIэ, Прохладнэ муниципальнэ районым и жылагъуэхэм я уэрамхэм щыщу метр 1560-м, утыкуу метр зобгъуэзнатIэ 7750-м мы зэман гъунэгъум асфальт тралъхьэнущ.

ПРИМАЛКИНСКЭ, Винограднэ къуажэм ЩIалэгъуалэм, Мамырыгъэм я щIэкIэ Iуэрыгъэм я гъэгугъэр республикэ бюджетым и хьэкъкIэ кьагъэщIэрэщIэжынущ.

Сом мелуани 3-рэ мини 161-рэ и уасэ а лъэныгъэхэр иригъэкIуэкIынущ «Стройградсервис» ООО-м.

ЛУПЫРЁВЭ Ирин3.

Зэманым декIуу

УФ-м и Президент Медведев Дмитрий Информацэм пышIа IуэхуэхэмкIэ советым и зэIущIэм кьыщыпсэльащ.

Абы кьыхигъэщхьэхуэкIащ мы Iэнатlэм екъэлIа Iэмэпсымэщ1эхэр Iуэхущ1апIэхэм нэхъ куэду кьыщагъэсэбэпын зэрыхуейр.

- Фэ псори фIыщыгъуаээу кьыщIэкIынщ 2015 гъэм ирихьэлIэу зэрыязэтраублэнум кьэрал кьулыкъущIапIэм кьыщыщтэн хуей дэфтэрыр компьютерым зэфIигъэкIыу. Мы зэманым цIыхухэм справкэ, нэгъуэщI тхылымпIэ зэмылIэужьыгъуэхэр кьыIахьи папщIэ, чэзуэм сыхьэт бжыгъэкIэ хэтщ. Электрон Iуэху зэрэщIэкIэм хуабжьу иригъэфIэкIуэнущ, щIигъэпсынщIэнущ кьэралым цIыхум хуищIэн хуей Iуэхутхьэбзэр, - жиIащ абы и лэжьакIуэм.

ЛIыкIкэр сэтей кьохъу

УФ-м и Прокуратурэ нэхъыщхьэм и СК-м и лэжьакIуэм жиIащ дыгъэгъазэм и 22-м Подольск кьалэм дин лэжьакIуэ Филиппов Александр щызыкIахэр кьызэраубыщар.

А махуэм и пщыхьэщхьэм попым зэхихащ Шехов Олег автомашинэр хуабжьу зэригъэкIийр, зыгуэрэм жьэхэуэнкIэ шынагъуэу ар кьызэрырихуэжьыр. КьыщIэкIри, щIалэм жриIащ ар кьызэрэмызэгъыр. АфIэкIа хэмылъу мыдрейр абы кIэрахьуэкIэ еуащ. Шеховыр нэхъапэм лъэхъуэщым исауэ щытащ.

Иджы дин лэжьакIуэр зыуклари абы и гуъсахэри жэуапым ирашэлIэнущ.

Къэзыгъэуахэм я нэхейкIэ

Куржым щыщ Кутаиси кьалэм блэкIа зыгъэпсэхуну махуэхэм зауIэ щыгъхьым и фэеплъыр кьызэрыщагъэуам ди къэралым и щыхуэхэр хуабжьу зэгуигъэпащ.

Москва и мэр Лужков Юрий жиIащ а фэеплъыр зэфIагъэувэжыну кьалэм и унафэщIэр зэрыхьэзырыр. Апхуэдэу жыIагъуэм щыщ цIыху цIэрыIуэхэри мы Iуэхум хьыбащ. Абыхэм жаIащ езы куржы лъэпкъым щыщхэу а фэеплъыр зэфIэзыгъэувэжыну хуейхэр мымащIэу кьызэрыкъуэкIынур.

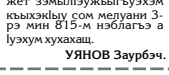

♦Суворов Александр и унафэм щIэту урысыдзэхэм Измаил тырку быдапIэр кьыщащта махуэщ (1790). А лIыгъэм папщIэ зауэлI зыбжанэм Георгий цихьым и орденыр хуагъэфэщауэ щытащ. Ягъу ар зрата дзэхэщ Кутузов Михаил иужь иту апхуэдэ пщI э кьыхуащIат адыгэлI щэджащэ ХьэтIохьущокъуэ Исмэ.

♦Илъэс 85-рэ и пэкIэ (1924) Ленинград и радиом лэжьэн щIидзащ.

♦Мы махуэм (1961) кьаьлъхуащ Азербайджан Республикэм и президент Алиев Илхам.

♦Илъэс 485-рэ и пэкIэ лIащ Португалием щыщ кьэхутакIуэ, Европэм икIыу Индием зэрыкIуэну тенджызэ гъэзэр кьэзыгъэгъэна Васко да Гамэ (1462 - 1524).

♦КъБР-м щIыхь зиIэ и артисткэ, Щоджэнцыкlу Алий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и лэжьакIуэ пажэхэм ящыщ **КIэхумахуэ ФатIимэ** кьыщалъхуа махуэщ.

♦**Дыгъэр кьыщIэкIынущ сыхьэти 7-рэ дакьикIэ 36-м, кьухьэжынущ сыхьэт 16-рэ дакьикIэ 30-м.**

♦**Махуэм и кIыхьагъыщ сыхьэти 8-рэ дакьикIэ 54-рэ.**

ПIалэхэр зыгъэхьэзырар ШАЛ Мурэ.эмэдиц.

Лъэпкъ Iуущыгъэ:

ПIалъэ мыщIыр жыжьэщи, пIалъэ щIар къоС.

● Гу зытыгъэтапхъэ

«Ебгъуанэ ротэм и командир»

МЫ ФИЛЬМЫР теухуащ 1979 - 1989 гъэхэм Афганистаным щекIуэкIа зауэм хэта 9-нэ ротэм и командиру щытахэм ящыщ зы полковник МахуэлI Алим. Мы зэманым а лIы хахуэр, ныбжьыгъэ ныжьыр КЪР-м и ОМОН-м и Iэтащхьэщ.

Фильмыр трахащ редакторхэу Вэрокъуэ Владимир, Мартироосовэ Ринэ, оператор Карповский Владимир сымэ.

Фильмыр НТВ каналым кьыгъэлъэгъуэнущ дызыкъуэкIуэ щабэтым, дыгъэгъазэм и 26-м, сыхьэт 13-рэ дакьикIэ 25-м.

Зыгъэпсэхугъуэ лъэхъэнэм республикэм и пощт Iуэхущ1апIэхэр зэрылэжьэнур

Дыгъэгъазэм и 31-м сыхьэт 8-м щыщIэдзауэ сыхьэт 14-м нэсыху зэхуэмыщIу лэжьэнущ 1-нэ, 2-нэ классхэм хиубыдэ пощт Iуэхущ1апIэхэр (Почтамт нэхъыщхьэм и ОПС 51-р, Искож хьэблэм щыIэ ОПС 24-р, Горнэ хьэблэм щыIэ ОПС 30-р, Стрелкэ хьэблэм щыIэ ОПС 16-р, район центрхэм щыIэ Iуэхущ1апIэ нэхъыщхьэ псори).

Щ1ышылэм и 1-р, 2-р, 7-р пощтым и Iуэхущ1апIэ псоми я зыгъэпсэхугъуэщ.

Щ1ышылэм и 3-мрэ 10-мрэ лажьэр Iуэхущ1апIэ псоми я зыгъэпсэхугъуэщ.

Щ1ышылэм и 4-м, 5-м, 8-м, 9-м пощтым и Iуэхущ1апIэ псори кьекIуэкI хабзэхэм тету мэлажьэ.

Щ1ышылэм и 1-м пощт Iуэхущ1апIэ псоми я лэжьэгъуэ зэманыр 1 сыхьэткIэ ягъэмащIэ.

Фильмыр трахащ редакторхэу Вэрокъуэ Владимир, Мартироосовэ Ринэ, оператор Карповский Владимир сымэ.

Фильмыр НТВ каналым кьыгъэлъэгъуэнущ дызыкъуэкIуэ щабэтым, дыгъэгъазэм и 26-м, сыхьэт 13-рэ дакьикIэ 25-м.

● Щ1алэгъуалэ зэхуэс

Зэкъуэтыныгъэмрэ мамырыгъэмрэ хущIокъу

Дыгъэгъазэм и 22-м Къэрал концерт гъэлъэгъуапIэм щекIуэкIащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ис лъэпкъхэм яку мамырыгъэрэ зэгурыIуэныгъэрэ дэлъын папщIэ» республикэпсо щIалэгъуалэ зэхуэс.

АР КЪЫЗЭГЪЭПЭЩЫНЫМ жэрдэмщIакIуэ хуэхъуащ **ЩIыхьмырзэ Анзор, Этезов Мухьэмэд, Гопкалов Андрей** сымэ. Абыхэм кьрахьэжьа Iуэху щхьэпэр даIыгъыу зэIущIэм кьекIуэлIащ, студентхэр, Iэнатlэ зэхуэмыдэхэм пэрыт щIалэгъуалэр, щэнхабзэм, гъуазджэм, щIэныгъэм, спортым екъулIэныгъэшхуэхэр щызыIэрызыгъэхьа цIыху цIэрыIуэхэр, кьуажэдэсхэр, щIалэгъуалэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм, парт, лъэпкъ, дин зэмылIужьыгъуэхэм я лIыкIуэхэр, депутат ныбжьыщIэхэр, зэкъуэтыныгъэм, мамырыгъэм хущIэкъу нэгъэщI щIалэхэмрэ хьыджэбзхэмрэ.

ЗэIущIэр кьызэIуихри, абы кьрихьэлIа псоми фIэхъус псалъэкIэ захуигъэзащ, зэхуэсым и мурад нэхъыщхьэри утыку кьрихьащ Щыхьмырзэ Анзор.

- Ди гур зэIухауэ кьытлыкьыкъэкIа гугъуехьэм дытепсэлъыхьынырщ, абыхэм я хэкIыпIэхэр дубзыхунырщ нобэрей зэхуэсым лъабжьэ хуэхъуар, - жиIащ Щыхьмырзэм. - Иужьрей зэманым, нэхъ пэжу жыпIэмэ, 131-нэ федеральнэ законыр кьызэращтэрэ, языныкIуэу кьызэщIэгъэстакIуэхэр иужь ихьащ лъэпкъ зэпэщIэувэныгъэ, зэрыкъэзрий рельефыкэм кьыщыIэтыным.

(Кlэухыр. Пэщlэдзэр 1-нэ нап.).

Зэкъуэтыныгъэмрэ мамырыгъэмрэ хущlокъу

КъБР-м Мэкъумэщ-фермер хозяйствэмкlэ и ассоциацэм и унафэщl **Къардэнгъущ Къазбэч** и къэпсэлъэныгъэм къыхигъэщащ иужьрей зэманым республикэм къыщыхъу мыхъумыщlагъэхэм гъэзэжыгъэ зэрамылэр, Іуэхур тэмэму убзыхуным щlалэгъуалэ жьджэрхэр зэрыхэлэжьыхьпхъэр, Президентым и жэрдэмхэр дэIыгъын зэрыхуейр.

- Дз, щlым телъжьыхьхэм, дэIэпыкъунырэщхъуэ дощъуэт иужьрей илъэсхэм, гупльатэ нэхьыбэ къыхъущ хъуащ республикэ унафэщlхэм, - къыпищащ Къазбэч. - Аэрэ псыхэкlуадэ дымыщlу, унафэщlэхэр къызэрыщlыгучыщ дгъэпэжьын, езыхэмэ зыгуэркlэ защlэдгъэкъуэжьын куейщ. Пlэпкъхэр зэпэщlэзыгъэувэну иужь ихьахэм ящlэрыкъым, Іэнатlэ куэдым адыгэхэри, балъкъэрхэри, урысхэри зэрыщызэдэлажьэр, лэжьэгъу кьудей мыхъуу, зэкъуэш зэрыгъэхъуауэ къызэрыщlэкlыным, мамырыгъэ щlэнэным щхьэкlэ ди нэхъыжьхэм я пащхьэ жауап щызыхьыр дэращ. Абыхэм дызыхуагъэсакъ дытеврэщт, щыIэныгъэ тхэлъу дызэхущытыгъэт КъБР-м зэдис лъэпкъэхэм къахэкlаэр. Ди анэшхуэхэм, анэхэм, ди шыпхъуэхэм я нэпс къедмыгъэкlуэным дыхущlэвгъэкlыу.

Адэкlэ псалъэ ираташ жылагъуэ лэжьакlуэ, хьэрычэтышlэ **Ахъуэбэч Анзор**.

- Іущ гуэрым: «Политикыр сыщыщыткlэ щыхуагъэ сlэщlэкlын хуеякъым, ауэ сыщыщlыхуэ къыззэрыгуэкlкlэ сыщыуэмэ зыхуэ хуитныгъэ сиIэщ», - жиIэращ. Ди депутатхэм щыуагъэ гуэр яlэщlэкlами, щlыхуабэр абыкlэ зэрымыарэзыр къэщlа нэужь, ар зэрызэрагъэзэжьэныным иужь ихьащ. Абы ипкъ иткlэ, псалъэмакъ къыщlэтlэтын щыIэу сщlэрысым. Ди тхыдэм урилъэжмэ, зэщыIыпlэ дежи къыщыхэщыкъым адыгэхэмрэ балъкъэрхэмрэ зэпэщlэуваурэ. Гъунэгъурэ гъуэнщэджрэ, жаIэ игъащlэми. Абы щlэлъ Іущагъырщ ди лъэпкъхэм къадэгъуэгурыкlуэр, - къыхигъэщащ къуэдзыбэчым.

Афганистаным и ветеранхэм я зэгуэхьныгъэм и тхьэмадэ **Тхьэгъэлэдж Тимур** жиIащ зэпэщlэувэныгъэмрэ зауэмрэ зы лъэпкъи насыпыр дэрэжьгъуэрэ къаззэрыкlымыкlыр.

- Пэжщ, гъащlэм узыщlихьэлlэ гуэгуехьхэр зэфIэхьхи хуейщ, пэжщ, властыр щыщlыуа щlыпlэхэр егъэлъагъэжьыпхъэщ, ауэ апхуэдэ Іуэхухэм щхьэкlэ узрамми къыдыхъэркъым. Іэщи къащтэркъым. Ар псалъэкlэ зэрагъэззэхуэж Іуэхугъуэщ. Ди республикэм мамырыгъэр щыкъэувэныр псом нэхъыбэ нэхъыщхьэу къызолытэ. Ди бынхэр щыпlэ, ди гурыпхъэр щызэдгъэхъулlэну лъэхэм зэгуэрыIуэныгъэ илъыным дыхущlэкъун хуейщ дэтхэнэ зыри, - игъэбелджылащ къэпсалъэм.

Тхьэгъэлэдж Тимур кьеджащ зи унафэщl зэгуэныгъэм къыбгъэдэкlыу зэхуэсым и къызэгъэпэщащ кlуэхэм Зэрызахуигъазэ тхылъым.

Балъкъэр щlалэгъуалэм я щlыналъэ союзым къыбгъэдэкlыну Москва къарлъэ та телеграммэм, КъБР-м и ягъэ олимп чемпион Шыхъуэ Борис кьигъэхъа тхылъ гъэм къызэхуэсасхэм къахуеджащ Щlыхьмырзэ Анзор. Абыхэм жаIэрт хэкум пэIащlэу псэуми, абы кьыщlыхъуэхэм зэрригъэпlейтейр, зэгурыIуэныгъэрэ мамырыгъэрэ КъБР-м щlыным зэрителъхьэр.

Адэкlэ утыкум къарагъэблагъащ КъБКъУ-м и егъэджакlуэ, политолог **Тэн Тимур**.

- Ящыныкъуэ щlыхь гупхэм къагурыIуэркъым, мамырыгъэкlэ узэгурыIуэмэ, зэрынэхьыбэщ. Къапщтэмэ, пlэпкъ зэхэгъэж куу щыщlыIэкъым ди республикэм, къаугъэ къэзыIэтыну хуей щlыхухэр къыкlуэкlа зэщlы мыхъумэ. Сэ сызэрепльымкlэ, нэхъ тэмэмэт абыхэм ящыщlэхэри мы зэхуэсым кьебгъэлэгъамэ, щlалэгъуалэм я нэхъыбэм я гупсысэр, гупсысэ нэхъ пэжыр зэхахамэ. Зи льэпкъ пщlэ хуэзымыщlыж, зи щlэхэр зыгъэльэхъщэну куей зыри щыIэкъым, абы ипкъ иткlэ, уи щхьэр щыбгъэсыгъ льэпкъ зэхуэгъуми и пщlэр зэрумыдыхыным иужь итыпхъэщ. Араущи, ди гупсысэр зэхэтлъхьэу, XXI лlэщlыгъуэм зыдэтщlу Іуэхур зэфIэтхыныр нэхъ сфIэкъабылщ. Си фIэщ мыбгъэу льэпкъ зэхэгъэж дымыщlу, зыр зым демыгуагъэу дызэдэпсэумэ, лъэкlыныгъэ нэхъыбэ ди унафэщlхэмэ зэрагъэнр, ди щlэр нэхъ жьыжьэ зэрыщlыгъуэр, - къыхигъэщащ Тимур.

Бизнес-инкубаторым и унафэщl **Ащхъуэт Аслъэн** къызэхэхуэсахэм гу лъаригъэтащ зауэкlэ, зэпэщlэувэныгъэкlэ Іуэхухэр зэрызэфIамыхыр.

- Шыпэныгъэ пхэлъныр, зыр зым зыщlэгъэхъуэныр гугъуехьым дз, бгырыс хабзэхэм щlапlыкlа цlыхухэм, ди дежкlэ. Ди япэ итахэм тхуаухуа зэрызкlэфIыр зэтедвмыгъэхъутэж. Зэманым дкlэуцу дыбэкъуэныбмкlэ лъабжьэфI, щlэдзапlэ хабзэныгэ диIэщ, щlалэгъуалэм я зыужьныныгъэм хуэгъэпсащ иджыпсту республикэ унафэщlхэр зэрыщlалажьэ программэмэхэм я нэхъыбэр, - жиIащ Абдулаевым. - Политикэ партхэм, жылагъуэ зэгуэныгъэхэм хэтхэр хуитщ я епlныкlэр властым деж нахьэсыну, ауэ ар зы жьпхъэ губзыхэм тетыпхъэщ, арэмыхъумэ, эрамым укъыдыкъэу пэкlу зэхэпщэныр хэкlыпlэкъым.

Дызэдаауэ, дызэбгну дыпсэужкlэ тхуэзэфIэкlынур мащlэщ, щхьэж и лжьыгъэ пэрыувэжрэ, игъащlэмэ адыгэ, балъкъэр лъэпкъхэм я кlалэгъуэкlэ хабзэхэм тету псэумэ, мис итlанэщ ди Іуэхур щефIэкlынур. Ветеран псомкlэ къабгъэдэкlыу щlалэгъуалэм захуэгъасэ: Зэдзэныр щыыгъэт, дызыгъэ щlыри, дызэфэ псыри фымыуэщ, ар псомкlэ тхурикъунущ!

Зэпущlэм щыжаIа псори кьалъытэу зохалъхьа резолюцэм и проектым Щlыхьмырзэ Анзор кьеджэри, абыкlэ зэрыарэзыр Іэлэткlэ къагъэзэгъэщащ къызэхуэсахэм.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.
Сурэтхэр
Къарей Элинэ *трихащ.*

Дыгъэгъазэм и 17-м КъБР-м Щэнхабзэмкlэ и фондым зэIущlэ щекlуэкlащ. Абы япэу утыку кьыщрахащ жылагъуэ гъэжьакlуэ щlэрыIуэ, КъБР-м и экономикэм, щэнхабзэм зегъэужьным хэлъхьэныгъэшхуэ хуэзыщlа Щэджыхьэщlэ Мухьэмэд Хьэгуцыгъэ и къуэм (1923 - 1996) теухуауэ автор гупым ятха тхыльыр.

ЗЫУIЭМ кърихьэлlащ Щэджыхьэщlэм и ныбжьэгъуфIу, и лэжьэгъуэ щытахэр, и благъэзэр, Іыхьлыр. Щыху гуапэу, гуащlафIэу, и гулъытэ псоми ялыпlэсэр зэчыныкъуэ псоми ялъэгъуэныкъуэ. Хэдгъэльым, республикэм и зыужьныныгъэм хущlэхуэу дунейм тета Щэджыхьэщlэм теухуауэ жаIэн я мащlэжьым къызэхуэсахэм. Псалъэ дахэ къэдгъэлъэгу я пащтыкlыжьу, гъэпсыкlагъэрэ щыхуэгъэмрэ гъунэ зэримыIар къыхагъащу къэпсэлъахэщ пшыныхьм кърихьэлIа псори.

Зэпущlэр къызэIуихащ Налшык къалэ щlэзэхэт Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ **Ефэнды Джылахъстэн**. Щыху гъащlэм и нэхъ дахэгъуэ зэманым ныбжьыгъу зохъэкъури, зэкъуэш пэтыгъэу ильэс кудэкlэ къызэдекlуэжащ Джылахъстэн рэ Мухьэмэдрэ.

- Педагогикэ училищэм дыщыщlэтlыеуэсьа зэманым щегъэжьауэ дыкъызэдэгъуэгурыкlуащ Мухьэмэд сэрэ, - жиIащ Джылахъстэн. - Си ныбжьэгъу къудей мыхъуу, си анэм къуэ ищlауэ, къуэш пэлъытэ схуэхъуат ар. Сыт хуэдэ Іэнатlэ, къулыкlу зэрытами, и гъащlэр зытригъэкlуэдар зыщ - республикэм и псэуалъэ. Ар ешхуэ нэужь, Джфапlэр кънуха нэужь, Хэку зауэшхуэр хъжьейри, япэу фронтым Іухьаехэм яхэтащ ар. Абы уIэгъэ хьэпъи щыхьуауэ кьигъэзэжауэ щытащ. ВЛКСМ-м и Урожайнэ райкомым и япэ секретарэу ягъэварэ, абдеж щыщlидзащ илъэс 43-кlэ жылагъуэ-политикэ Іэнатlэхэм гуащlафIэу зэрыпсэуа щыта гупым ящыщ щlыхь псэупlэ гъэжьакlуэщхуэущ Борис Щэджыхьэщlэр игу къызэрагъэкlыжыр.

- Республикэм псэукlэщlэ щlыхьэтегъэувэныгъэ Іэнатlэ гъуэ пlыхъыкlа куэд илъэжьыр Щэджыхьэщlэ Мухьэмэд, - жеIэ абы дэлэжьа **Шурдым Юрэ**. - Сирием, Тыркум, Иорданым щlыпсэу адыгэхэм запытщlэжьыр, ахэр зэкъуэныкъмкlэ, дэ ди лъкlуэхэр дутlыпlыныкъмкlэ, тхылъ, газет, журналхэр яlэрыдгъэхъэныкъмкlэ Іэмалхэр къыщдэзыхар арщ. Мухьэмэдщ еджапlэ нэхъыщlхьэхэр, Іуэладжэмкlэ, щэнхабзэмкlэ Іуэхущlапlэ хуэхъуауэ я лъэпкъ щlэр, псэупlэ зэрыщlэзгъэсхэм ящыщщ **Зумакулов Борис**. Парт, совет унафэщl ткlийхэм я сатырхэм яхэт, Хэку зауэшхуэр нухыу къагъэзэжа нэужь, зауаем зэхихкъута щlыхьуб хозяйствэр зэфIэтэувэжьыным, политикэ, социально-щэнхабзэ унэтlыныгъэр зэтеубгъэным псэемыблэжу зезыпlащта гупым ящыщ щlыхь псэупlэ гъэжьакlуэщхуэущ Борис Щэджыхьэщlэр игу къызэрагъэкlыжыр.

- Республикэм псэукlэщlэ щlыхьэтегъэувэныгъэ Іэнатlэ гъуэ пlыхъыкlа куэд илъэжьыр Щэджыхьэщlэ Мухьэмэд, - жеIэ абы дэлэжьа **Щурдым Юрэ**. - Сирием, Тыркум, Иорданым щlыпсэу адыгэхэм запытщlэжьыр, ахэр зэкъуэныкъмкlэ, дэ ди лъкlуэхэр дутlыпlыныкъмкlэ, тхылъ, газет, журналхэр яlэрыдгъэхъэныкъмкlэ Іэмалхэр къыщдэзыхар арщ. Мухьэмэдщ еджапlэ нэхъыщlхьэхэр, Іуэладжэмкlэ, щэнхабзэмкlэ Іуэхущlапlэ хуэхъуауэ я лъэпкъ щlэр, псэупlэ зэрыщlэзгъэсхэм ящыщ щlыхь **Зумакулов Борис**. Парт, совет унафэщl ткlийхэм я сатырхэм яхэт, Хэку зауэшхуэр нухыу къагъэзэжа нэужь, зауаем зэхихкъута щlыхьуб хозяйствэр зэфIэтэувэжьыным, политикэ, социально-щэнхабзэ унэтlыныгъэр зэтеубгъэхэм я къащlэ хъуа щlэблэм ящыщым псэемыблэжу зезыпlащта гупым ящыщ щlыхь псэупlэ гъэжьакlуэщхуэущ Борис Щэджыхьэщlэр игу къызэрагъэкlыжыр.

- Шыпэныгъэ пхэлъныр, зыр зым зыщlэгъэхъуэныр гугъуехьым дз, бгырыс хабзэхэм щlапlыкlа цlыхухэм, ди дежкlэ. Ди япэ итахэм тхуаухуа зэрызкlэфIыр зэтедвмыгъэхъутэж. Зэманым дкlэуцу дыбэкъуэныбмкlэ лъабжьэфI, щlэдзапlэ хабзэныгэ диIэщ, щlалэгъуалэм я зыужьныныгъэм хуэгъэпсащ иджыпсту республикэ унафэщlхэр зэрыщlалажьэ программэмэхэм я нэхъыбэр, - жиIащ Абдулаевым. - Политикэ партхэм, жылагъуэ зэгуэныгъэхэм хэтхэр хуитщ я епlныкlэр властым деж нахьэсыну, ауэ ар зы жьпхъэ губзыхэм тетыпхъэщ, арэмыхъумэ, эрамым укъыдыкъэу пэкlу зэхэпщэныр хэкlыпlэкъым.

Дызэдаауэ, дызэбгну дыпсэужкlэ тхуэзэфIэкlынур мащlэщ, щхьэж и лжьыгъэ пэрыувэжрэ, игъащlэмэ адыгэ, балъкъэр лъэпкъхэм я кlалэгъуэкlэ хабзэхэм тету псэумэ, мис итlанэщ ди Іуэхур щефIэкlынур. Ветеран псомкlэ къабгъэдэкlыу щlалэгъуалэм захуэгъасэ: Зэдзэныр щыыгъэт, дызыгъэ щlыри, дызэфэ псыри фымыуэщ, ар псомкlэ тхурикъунущ!

Зэпущlэм щыжаIа псори кьалъытэу зохалъхьа резолюцэм и проектым Щlыхьмырзэ Анзор кьеджэри, абыкlэ зэрыарэзыр Іэлэткlэ къагъэзэгъэщащ къызэхуэсахэм.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.
Сурэтхэр
Къарей Элинэ *трихащ.*

Ефэнды Джылахъстэн фэепlть пшыхьыр иregъэкlуэкlI. *Сурэтыр* **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

● Юбилей

Дыщэпс хуэмыныкъуэ адыгэлI

«Вагъуэ Плъыжь» орденыр зезыхъэ Нало Аскэрхъан и ныбжьыр илъэс 80 ирокъу

**Иужь льэхъэнэм, хущlыхьэгъуэ щиГъэт, и закъуэу къыщlынэ зэманэм, Аскэрхъан нэхъ егупсысырей хуэащ и блэкlам, кьикlуэ щэуэгъанэм. И нэгу кьыщlегъэхъэж, уеблэмэ щlэмычуу и пщlыхьэпlэ къыхохуэ и сабиитыгъэ щрихьэкlа Урыхужь и Іуфэр, и щlалэгъуэ-кьару ильэсыкъэм кьыхуэхъуа пщlыпlэ жьжьхъэр. И Іуэхущlэфар, и цlыху хэтыклар, кьызэринэкl Іуэжьыр и гупсысэ-кхъуэанэм щlигъэкlа нэужь, ныкъуэ зымыщlэ зи хабзэ абы и гур нэхъ мамыр мэхъуж: пщlэрэ щlыхьрэ зыпыль, зэрыгушхуэн Іуэху щхьэпэ, Іуэхуфl мыхъумэ, щэуэгъанэ, и ныкъэм гуэр щlыхуищlыжьын льэпкъ и гъащlэ гъэзэуанэ кlыхьым абы эн щlилэжьакъым...

ДУНЕЙР тlэу пкlэгъуэ яжуримыкъуу, сабиитыгъэ дахэ, сабиитыгъэ Іэфl яlэт Аскэрхъани, абы кьыдалъхуахэмэ, и ныбжьэгъу цlыкlуэхэми. Псом хуэмыдэу я абыхэм я Іутlыжьт гъэмахуэм: мажъэ псор Урыхуу Іуфэ щlахьырт псымрэ псыхьэуэм кьыдих салькъыныр зэ щlащмыгъэнщlу. Ауэ хэт и гуГъэнт, Аскэрхъани дэнэ щищlэнт лажьэ-щхьжьу зэгъэгъэгурыкlуэ уиагъуэ кьызэрыгуэкlыж, бынунагъуэ насыпыфIэм, я гущхьэ кьэмыкlыу, имыыгуэ имыбгуу, апхуэдэ Іуэху мыщщхьэпэ, гуэзвэгъуэ я къалъыкъэ уэкlыну.

- Абы щыгъуэ ильэсэ 7-8 сыхьэми арат,- игу кьеГъэжьаж Аскэрхъан. - Жэщыбгум ди бжэм щыгуэр ину кьыетеуIащ. Ди адэр къэтэжьрэ, бжэр Іуихащ. Лищ къщlыхьащ, тlур дымыщlыхуу, зыр ди кьуажэу. «Зыми зывмыгъэхъеIуэ фи пlэм фиIэ,- жиIащ зым - фыкьэтщlынущ». Дэрги, къэхъуар дымыщlэ у, ди щхьэ блэщэ цlыкlу - хуэр шхыIэным кьыщlэ дгъжауэ хэтл догъуэт, хэтл адэкlэ ящlэнут допль. ИтIанэ ди адэм дежкlэ зегъэзэрги ди анэм «Фжесlа мыгъуэтхэ щlыкlэзыльэу аМ жиIэри пэжт: Зэ мыхъуи зэ хьитlыкъхэжьын хуейт и хэкужьым.

Дыкъащащ, арщхьэкlэ зыри яГъэтащ.Абдежым ди адэм кьыжрагъэ «Зыхуапэ», Хьэмырзэ, ди Іуэсэу уиэжlуэнущ». Абы зигъэхьэзырыу ди анэм пlащlэ-тхьытхъыу Іуэымылъэ тlэкlу зэригъэхьэрэ Іащlмыхъащ. Иджапсту хуэдэу си нэгум щlэтщ: щыщlащым кьыззэпlэхьжьри, зэ кьытхэлъэ жат. Сэ хъуфыдыкlыу я хьыфlу, сыкьынлъагъуэт ди адэми, сыбгъэдэлъадэри Іэплlэ кьысхуищlыкащ...

Абы и уижьлъ куэд дэмыкlыу унагъуэм Хьэмырзэ и тхыгъэ кlапlэ кьыlэрыкъыш шхэпс тхылъымплIэр щызэтгъэпщlам дежь хьэрф щыкlыкlэ тетхауэ: «Дунейм теткъым кьыздагъуэ Буэз ямыгъуэм (1937 гъэм си судыр укlкlэ ящlа Нало Жансэхъу и унагъуэр зэрызэсщlэлlам фIэжа».

Хьэмырзэ яГъэтlыса нэужь, Налохэ нэхъ нэмыплъ кьэрат хьуат, цlыхухэр зэхъ тущlыIэ, псэ щlыIэ кьахуэхьуат Апхуэдэт а зэманыр - властым и бий фIащу яГъэтlысам и унагъуэр уи псэмыгъэхъэ зэрыгъэхъуар, уиныр щlынэтlуэт.

Абы и ужьклэ зы ильэсэ, тlуи дэкlащ. Хьэмырзэ и хьыбар зэрамыщlам и гурыгъэщlэм щхьэкlэ зэрыгъэсри ихьу здекlуэкlым, Хэку зауэшхуэр кьэхьеящ. Нэхьыжьыр, Ахьмэдхьэн, а мазэхэм фронтым дэжьащ, зауэм ямыгъэкlуэнкlэ щlынэрти, зы ильэскlэ нэхьыжьу тхьылъ зэригъэпэщри.

Зи щхьэгъуэсэр зыщхьащача анэм, Іу эщlпащу э, а лъэхъэнэм игъэзащlэ ущlэмыущlэ. Сабий быныр Ибии хуейт зикъэ - нэхущlи абыи гуфIэу зи дежи, абыхэми ялъагъунэ я хэкужьгур псэ хьэлэлу и Іэнатlэм зэрыпэрытар», - жиIащ командующэм.

Аскэрхъан кьеежьэжьи и пэ Къэбэрдей-Балъкъэрым тхылъ кьыгъэхьащ, «Полковник Нало ноКlуэкри зыхуейламэ фыкьыдэIэпыкъу» жиIэу иту. Къэсыжа нэужь, партым и обкомым хуэбар кьрагъэщlащ «Жьыщlыхьэфамэ арат», жари. Здэкlуам ящыщкlэращ:

- Уэ, Аскэрхъан, республикэм, адыгэм ди щlыкъыр пlэтащ. Письмо тельыджэ кьыгтlэрыхьащ кьулыкъу щlыщlа округым кьыкlыу. Сыткlэ зэIэпыкъуэгъу дыпхуэхьуфынэ?

- Зыри сыхуейкlым,- жеIэ Аскэрхъан,- унэр схуэхьуэжащ.

- Письмом лэжьапIэкlэ дыбдэIэпыкъуну кьыщдольэурI, Іэнатlэ гуэри кьыпхуэдгъэтащ - Щlэныгъэмкlэ щlыхь министерствэм дэ Іуэхуэсмкlэ инспектору. Абы Іутыр Іудгъэкlынущи ...

Арщхьэкlэ 1965 гъэм, Аскэрхъан Нало Згъэрым и Іэнатlэ фIэкlуэдыну сыхуейкlым, - жиIэри. Икlи а кьулыкъым пэрытыр нэгъуэщI щlыпlэ яГъэкlуэху яхутечыкъым.

Щlэныгъэмкlэ министерствэм ильэс куэдкlэ щылэжьауэ, Аскэрхъан кьелъытэри, МБД-м ящащ, къэрал кlуэщ дзэхэм я республикэ советым хэтыну. Нобэр кьыщlэсми аращ з дэщlыр.

- Аскэрхъан цlыху дыщэщ,- телефонкlэ кьыщжиIащ зауэ я зэманым Кавказ Ищхьэрэр бийм ныжьыхъуа, Налор нужьым Іэдакъэщlа округым и командующэу щыта, Новгород Ищхьэрэм щыпсэу генерал Волков Виталий. - Сэ кьулыкъу зыдэсщlахэм абы нэхъ цlыху пэж, гу кьабзэ, псэкlэ жумарт яхэтэу? сщlэркъым. Дэтхэнэ зыри абы ещlэжу щытамэ, хьэрэгъэшырГэ лъэпкъ зэм дыхэтынутэкъым. ЖыпIэнуракъэ, Хэкум хуэпэжу щытым зэрыхуейм теухуауэ Аскэрхъан и гущlэр щапхъэ хьэлэмэтщ.

Милицэм и ветеранхэм я советым и тхьэмадэм и кlуэдзэу Іуэрыпкъэжьэрэ, Іуэрыпкъэжьэ кьигъанэрыхьам кьэралым кьулыкъу хуэзыщlа нэхъыжьыкlэрэ зыхуей-зыхуэфIкlэ кьызэгъэпэща хъуп папщlэ. Абыхэм сыт и льэныкъуэкlи щlэгъэкlу эн яу окъу, махуэшхуэ экъм щагъэпажьэкlи жьдзэрэу хэтщ.

Дзэ кьулыкъым, жылагъуэ лэжьыгъэм, спорт Іуэхум теухуауэ зэфIэкlыпхъуэ зиIэу зыкьызэпlэгъэпъуа Налом кьыльыкъуэкlащ нэгъуэщI Іэзэгъи. Хэкум хуэпэжу зи гъащlэр кьезыхьэкlа нэхъыжьыкlэхэм ятеухуа, гуф ежуэбыкlэ тхыгъэ хьэлэмэтхэр и кьалэмыпlэм кьыщlокl.

- Нало Аскэрхъан теухуауэ зы мыхъумыщlагъэ гуэр жыпlэну нужь уиныжьи кьохьуIэнукъым,- жеIэ МБД-мрэ къэрал кlуэ дзэхэмрэ и ветеранхэм я республикэ советым и унафэщl Думай Борис. - Ар зи гури зи псэри зэIуха, си псалъэм сыт щыгъуи тебгъуэтэж, щэнхабзэ льагъэ, адыгагъэшхуэ зыхъэпь, пэжыр зи гъуаэр щlыхуу. Си ныбжьыр хэкlуэтащ ильэс 17-кlэ ирокъу щхьэх, еэзэ кьмуэхэпlэ хэр имышlэу, езыр гъэзлеяуэ щlыхь гумыгъагъэщ, пщэрыль кьыщащlа Іуэхур и кlэм нимыгъэсауэ етlысэхьынукъым, Зыгуэрым и гуапэ ищlа, Іуэху щхьэпэ гуэр зэфIигъэкlа нэужь, абы дзэм и Іуэхуу щlэзгъэкlа и кlэм нимыгъэсауэ етlысэхьынукъым, Зыгуэрым и гуапэ ищlа, Іуэху щхьэпэ гуэр зэфIигъэкlа нэужь, абы дзэм и Іуэхуу щlэзгъэкlа и кlэм нимыгъэсауэ етlысэхьынукъым. Щlэнэрэ, Іуэрыпкъэжьэ щlымыкlэ зэманым орден кьыгъэтын щхьэкlэ зэфIэкlыпхъуэ уиIэн уиуэ я кьыщlэкlынщ. Аскэрхъан кьыхуагъэфIащащ «Вагъуэ Плъыжь» орденымрэ медалу 20-кlэ нысэрхьэсэгъэ. Мы маухуэкlэм ящlэнэрэ 80 ирокъу ди щынэхъыжьыфIым и ныбжьыр, цlыху мин зыбжанэ зыхэт ди ветеран организацэм и цlэкlи, си щхьэкlи сохьуэхьу и уэзыншагъэкlэ гукъеуэ я имыIэну, куэдрэ кьыщдэлажьэну, и бынхэм я гуфIэгъуэ і Іащэ и ильагъуну.

Унагъуэ дахи иIэщ Аскэрхъан. И щхьэгъусэ Валентинэрэ абырэ пхъунтI эдапlащ: Дахэжанэ Диси егъэджакlуэхэщ, зыхэт гупхэм пщlэ, нэмыс щаIэщ.

... «Дыщэр дыщэпс хуэзыныкъуэкlыж»,- жи псалъэжьым. Щэч хэмылъу, Аскэрхъан х уэдэ гу эрщ ар ди адэжьхэм щlыжаIэу щытар. Си щхьэкlэ насыпифIэу собж а лIыр. Щlэзбжьэр зыгуэр кьыгурыIуэ зэрыхьэрэ зы дакъикlи емыгупсысу и Іащlэр щхьэзыхьэх зыхуищlыну хьэзыр, и псэм щыщlыхьэу ибж и хэкум, кьызыхэпа адыгэ льэпкъым хуиIэ фIыльагъыныгъэр, зэнэзэнпсу зэрыщlыхьу кьабзэрщ, и дуней тетыкlэр зэрыдагъэкlр, и цlыкlугъэр, адыгагъэр Іущхьэмахуэ хуэдизу зэрыльагъэщ.

МЫЗ Ахьмэд.

ЭКОНОМИКЭ ПОЛИТИКЭ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

НэхъыфІым щыгъыурэ

● НАТО

НАТО-м хэт къэралхэм хэку щІыб Іуэхуэкмкіэ я министрхэр Брюссель щызэІущІа науэ, а зэгуэныгъэм и Секретарь нэхъыщхьэ Андерс Фог Расмуссен жиІат альянсым хэт къэрал 26-м иджыри я нэхъ мащІэрауэ зауэлІ мини 7-м нас Афганистаным ягъэхКуэну. Абы и псалъэхэм къызэрикІымкІэ, «апхуэдэ зекъуэтыныгъэм Афганистаным и Іуэхуэхэр псынщІэу иригъэІэкІуэжынущ».

ИНДЖЫЛЫЗЫМ къэрал щІыб Іуэхуэкмкіэ и министр Милибэнд Дэвид и макъыр куэдкІэ «нэхъ ину етъаІуэ:

- СызэрегупсысымкІэ, дэтхэнэри езыр зэуупщІыжьын хуеиІу: «Афганистаным щекІуэкІ зауэр екъуЛэныгъэкІэ иухын папщІэ,—сэ схуэзэфІэкІ псори злэжьауэ пІэрэ?» - жиІэу, тегушхауэ ирет абы чэнджэщ дуней псом.

Арщхьэкіэ, Афганистаным щагъэзауэ щІыбу бжыгъэм хагъахъуэным альянсым хэт къэрал псори щІэхъуэпсыр пщІы зэфэзэщІ. Псалъэм папщІэ, Франджым зыхъумэжьыныкІэ и министр Кушнер Бернар мыраш жиІэр а Іуэхум теухуауэ:

- Нэхъыщхьэр - сэлэтхэм я бжыгъэракъым, атІэ ахэр зыпсынкъэщ къаланым и мыхьэнэрац. Дэ ди зауэлІ бжыгъэу абы щыІэр къыдэхуэжу ирокъу.

Брюссель щекІуэкІа зэІущІэм къыщыщипсалъэм, США-м и къэрал секретарь Клинтон Хиллари наІуэ къиІщІу я президент Обамэ Барак Афганистаным екъэлІауэ къыхэпсуждыгъэ ІуэхугъуэщІэхэр зыхуэдэр. Абы нэхъыщхьэу хэлъРащи, а къэралым и зауэлІу щыІэм я бжыгъэм иджыри щІыху мин 30 США-м хегъахъуэ. Апхуэдэ щІыкІэкІэ, Афганистаным абы я зауэлІу щыІэр мини 100 ирокъу. КъищынэмыщІауэ, альянсым хэт адрей къэралхэми я сэлэтрэ офицеру щІыху мин 39-рэ а щІыналъэ гуІэжьым щозауэ. А зэхъуэкІыныгъэмрэ а бжыгъэхэмрэщ Клинтон Хиллари гугъапІэ къеъсатри щІыпІэ жьжьэм, я хамэм щызэхаубла зауэм фыкІэ я дежь зыкъыгъэзэну.

НАТО-м и зауэлІу Афганистаным щыІэм я бжыгъэм хагъахъуэу зэрыщэхахыу, «Талибан»-м абыхэм ярищІыкІэ зэхэуэхэр нэхъ гуащІэ ищІащ.

- Фэ флъагъунущ Америкэм ирагъэщэж бэнхэм я бжыгъэм зэрыхэхъуэнур, - къигъэтугъащ ахэр тІалибхэм я Лъыхъэхэм ящыщ Кари Юсуф Ахамди, - Афганистаныр къарум и лъэгъущІэт ищІыну Америкэм зэи къехъулІэнукъым. ЗыкъэзыпІэтауэ абы ящыщІэтхэр нобэ щыпетщащ хэкум и куей 34-м щыщу 11-м. Пщэдей Афганистаныр зэрыщыту дыдей хъужьнущ, - жеІэ абы.

КОНСТАНТИНОВЭ Вероникэ.

Іэщэм земыгъэубгъуными кІэльыпІэныкІэ Хэку зауэшхуэ нэужьым дунейм къыщыІэрагъэпэщащэу щыта системэр зэхэщащэу къыщытпІэщІа зэманым жьыжьэ дыпыІуКуэтакъым. Ядернэ Іэщэм земыгъэубгъуными кІэ зэгурыІуэныгъэр хуабжьу «кьигъэчат», Индиер, Пакистаныр, Израилыр атом бомбэхІэ зэщІэузэда къэралхэм ящыщ зэрыкъуэм, а зэгурыІуэныгъэм Корее Ищхьэрэр зэрыхэкІам, Иранми и атом программэ зыубгъуам елэжьын щыщІидзам. Сыт хуэдэ Іэщэуи къыщІагъэкІ бжыгъэр зыгъэмащІэ, абы мардэ хуэзыгъэув зэгурыІуэныгъэр дунейм щытепщэ хъунымкІэ зэран къахэуэхьу кьиІныгъэрэ, США-м и президенту щыта Буш Джордж нэхъыщІэм и администрацэм зэрегъакІуэу а зэгурыІуэныгъэхэм унафэ трищІыкъу хуежьат .

Жыжьэ дынэсакъым

● Іэщэ

Іэщэм зэрыгъэубгъуныр ящыщыпІыкІэ Хэку зауэшхуэ нэужьым дунейм щыщыІэрагъэпэщащэу щыта системэм зэхэщащэу щыщытпІэщІа зэманым жьыжьэ дыпыІуКуэтакъым. Ядернэ Іэщэм земыгъэубгъуными кІэ зэгурыІуэныгъэр хуабжьу «кьигъэчат», Индиер, Пакистаныр, Израилыр атом бомбэхІэ зэщІэузэда къэралхэм ящыщ зэрыкъуэм, а зэгурыІуэныгъэм Корее Ищхьэрэр зэрыхэкІам, Иранми и атом программэ зыубгъуам елэжьын щыщІидзам. Сыт хуэдэ Іэщэуи къыщІагъэкІ бжыгъэр зыгъэмащІэ, абы мардэ хуэзыгъэув зэгурыІуэныгъэр дунейм щытепщэ хъунымкІэ зэран къахэуэхьу кьиІныгъэрэ, США-м и президенту щыта Буш Джордж нэхъыщІэм и администрацэм зэрегъакІуэу а зэгурыІуэныгъэхэм унафэ трищІыкъу хуежьат .

2001 гъэм Вашингтон и закъуэу къыхэжІащ ракетэхэм защыхьумэнымкІэ системэр (ПРО) мардэ пыухыкІам изыгъэувэ зэгурыІуэныгъэм икІи ПРО-м хуабжьу зригъэубгъу, абы и пкъыгъуэхэр Польшэми Чехиеми щигъэувыным иужь ихьат. Ядернэ гъэунэхунныгъэхэр псоми зэхуэдэу зэрыщыгъэхэр псоми зэхуэдэу зэрыщыгъэтыными, ахэр ирагъэкІуэжІыну мэдзэнымкІэ зэгурыІуэныгъэм (ДВЭЯИ) Іэ щІимыдзу кьигъанэри, США-м я Іуэхуэр зэтрикъутащи, нобэр къыздэсми а зэгурыІуэныгъэр лажьэркъым. Европэм и Іэщэкіэ зэщІэузэда къару кьыздэрыгуэхІхэм теухуа зэгурыІуэныгъэми (ДОВСЕ) къэралиплІ къудеИм Іэ щІидзауэ аращ - а плІыри СНГ -м хэтщ, Европэм и къухьэпІэмкІэ щыІэхэм ящыщкъым. Уеблэмэ а зэгурыІуэныгъэм зэрыхэтыр Урысейми зы пІалъэ гуэркІэ кьыздэтригъэувыІащ. Москва щыІэ лІыщхьэхэр тепсэльыхь хьуащ жьыжьагкІэ нэхъ мащІэу, курыту зэрыІуэ ракетэхэм теухуауэ 1987 гъэм США-м иращыІа зэгурыІуэныгъэм (РСМД) ящыкІам ящыщ. «Сыт апхуэдэ къуажэхэм газ епшалІэ щІэмыхъур?» - а ущІэмкІэ «Аргументы и факты» газетым зыхуигъэзащ энергетикэмрэ финансхэмкІэ институтым и эксперт нэхъыжь Кондратьев Сергей.

- ГАЗКІЭ нэхъыфІу къызэгъэпэща щыналъэхэм щыІэ унэхэм я нэхъ мащІэрауэ процент 25-м пэщыр пхъэхуэ ящІэ. Икіи апхуэдэ щытыкІэм иІъэс бжыгъэкІэ зихъэжьынукъым. Ди къуажэхэм щыпсэур щІыху мащІэщи, абыхэм газ бжьамий епшэлІэну фейдэкъым, - жеІэ Кондратьевым. - Уеблэмэ бжьамийр зыщыпІэ щашэщІми, унэхэм, фэ тэрэхэм газыр езы унагъуэхэм я ахъшэкІэ ирашэлІэнукъым хуей мэхъу, муниципалитетхэм апхуэдэ мылъку ябгъэдэлъхьыми. АтІэ, газ бжьамийм и зы метр пшэщІыпІым нэхъ мащІэрауэ сом мин 1,5-рэ текІуэдэнущ.

Дунейпсо финанс кризисым щІидзэн и пэ кьраХьэжьэн я гугъат щыпІэ пхъэ зэпыхъапІэ хэлъ, ирагъэщІ Іуэхуэщіапіэжм я пыдзахуэкІэ ягъэлэжьэну котельнэ щыкІуэр апхуэдэ къуажэ хэм дащыхьынну. Ар зэрыгъэфІкІамэ, къуажэдэсхэм ящхьэщыкІынут лъэсеИуэ пхъэр гъэ хьэзырыным пыщІа Іуэху гугъухэр. Арщхьэкіэ, кризисым зэрыщІидзэу, а Іуэхури ящыгъупщэжащ.

Урысейм и щыналъэ нэхъыбэм пхъэм пэкІуэ уасэр щратыж льогэ зи Іэхэм (унагъуэщхуэхэм, ныкъуэдыкъуэхэм, зауэм, лэжьыгъэм я ветеранхэм), ауэ а компенсацэхэм «Щахъмуэфыр» пхъэ уасэм и Іыхьэ тхуанэрэщ. Икіи, ди жагъуэ зэрыхъунщи, абы хагъэхъуэнкІэ гугъапІэ щыІэкъым, щыпІэ муниципалитетхэр зэрымылъкъуищэм къыхэкІыну. АтІэ, пхъэм и уасэм дяпэкІи хэхъуэнущ. Языныкъуэщыналъэ хэм кьыззрагъэльагъуэмкІэ, 2010 гъэм а гъэсыныпхъэм и уасэр иджыри процентэ 10-кІэ дэуеинущ.

Нэхъыфіым щыгъыурэ

● Ар пэж?

Бен Ладен унагъуэ еухуэ

«Эхо планеты» журналым зэритхыкІэ, Бен Ладен псэущ икІи щхьэгъусэ къызэрыщэрэ куэд щІакъым.

«США-м и зауэлІхэр егъэлеяуэ щыуащ, илъэси 8 и пэкІэ У самэ бен Ладен щызэІэщІагъэкІам. А зэманым ар къаруушэт, жыбыдын папщІэ зы пъэбакъуэ кьахуэнэжауи арат». Дмитуэ гупсысэ кьыщыІэтащ США-м и Конгрессым и Сенатым къэрал щыІ Іуэхуэхмкіэ и комитетым хэІущІыу ищІа докладым. А щыхьэт тхьапшэр ягъэхъэзыращ зи гугъу тщІы комитетым и унафэщІ Керри Джон и пІэлъкІэ.

Дунейм щыпашэ терористым 2001 гъэм и щыщІыпІэм зыщигъэкІыпІат Афганистаным и НанГархар провинцэм щыпІэ ТораБора бгыщхьэхэм. США-м и зауэлІхэр а щІыпІэм нэсат, зэхэуэ гуащІэхэри щрагъэкІуэкІат, уеблэмэ бен Ладен яуклаи хъыбар ягъэІуат.

Иджы, ЦР-м хьыззрихутамкІэ, У самэ аргуэру щхьэгъусэ кьыщауэ Пакистаным щопсэу. Ар ехъуэмэ и щхьэгъусэщІэр къызыхэкІа лъэпкъыщхъэ къуелинщэм.

● Щыдагъэ

Уасэхэр йохуэх

«Дыщэ фІыцІэм» и уасэхэр ехуэхыу щІидзащ. Мы гъэм и жэпуэгъуэр къэсыху зы баррелым и уасэр доллар 70-м и щІагъ къэкІуатэкъым. Иджы и уасэм зэпымыууз кІэроху. Мы Іуэхум кьегъэлъагъуэ доллар ирыр нэхъ дъэщ зэрыхъуар. Сыт абы Урысеймрэ сомымрэ къахуэхІынур?

ИДЖЫ ДЫДЭ зы щІыдагъэ баррелым и уасэр доллар 69,87-рэ хъуащ. Ар цент 67-кІэ нэхъ мащІащ мазкубГу и пэкІэ щІыпІэм елъытауэ. Блыщхьэ кІуам щІыдагъэр нэхъри нэхъ пуд хъуащ. Сыт ар къызыхэкІар?

Псом ляэрауэ, дыгъэгъазэм и 22-м екІуэкІынущ ЩІыдагъэ кьыщІэзэшу къэралхэм я зэгухьэныгъэм (ОПЕК) и зэІущІэ.

- Иджыри кьэс тегъэзэвыхырт щІыдагъэ баррелым и уасэр доллар 80 хъуэ зэфІэувэмэ, ОПЕК-м «дыщэ фІыцІэу» кьыщІишІыр нэхъыбэ ищІынам. Абы кьыхэкІыу уасэхэр ехуэхын хуейт, - щІыткІэр апхуэдэу кьыдгурегъаІуэ «Финам» инвесткомпанием и ІэщІагъэлІ Еремин Александр.

ЕтІуанэрауэ, щІыдагъэм-рэ щІыдагъэхэкІэмрэ я дунеийпсо гъэтІылъыгъэхэр куэд дыдэ хъуэ кьалъытащ. Абыи кьыхокІ щІыдагъэм и уасэр ехуэхыныр.

Ещанэрауэ, зы баррелым и уасэр доллар 80-85-м щІигъуми, ар щІыдагъэу нэхъыбэ ящэ зэрыхъунри и кІэщэнщ.

- Штат Зэгуэтхэм щІыдагъэм щиІэ щІэупщІэр нэхъ мащІэ хъуащ. Ар экономикэм и дежкІэ нэщэнэ щагъуэжьыи. Абы и щхьэусыгъэкІэ щІыдагъэр щІэгъэпсынащІауэ нэхъ пуд мэхъу. Зы баррелым доллар блыщІым нэблагъэщІат, - ар уасэ тэмэмщ, - жеІэ «Файненшл Бридж» инвесткомпанием и ІэщІагъэлІ Александров Дмитрий.

Абы кьызэриІыытэмкІэ, илъэсыр иухыукІэ уасэхэм захъуэжьынукъым, экономикэм бэлъхьажьэ гуэр кьыщыІыхьэмэ.

Ар Урысейм и дежкІэ Іейкъым: щІыдагъэм и уасэр щІыдгъэсыр щІыдгъэлъэгъуам нэхърэ нэхъ льагащ. «Дыщэ фІыцІэм» зэрыкІэрыхуми сомым и хъарурэ щІихьнукъым.

ПОНОМАРЕВ Александр.
«Известия».

Пхъэ зиІэр бейщ

Иужьрей зэманым Урысейм и телевиденэри газетхэри куэдрэ топсэлъыхь «Ищащ бжьамийхэр», «Ищащ-рэ бжьамийхэр» ящэщІу, хамэ къэралхэм газ яІэрыгъэ хъэным. Ауэ зыми игу кьэкІыжьырыкъым ди къэралым щыпсэухэм я Іыхьэ щанэм, XIX лІэщІыгъуэм ещхьу, пхъэкІэ я уэрэр зэрагъэлъэІуир. Абы щыгъуэми, пхъэм и уасэм хэхъуэ зэпыщІ. «Сыт апхуэдэ къуажэхэм газ епшалІэ щІэмыхъур?» - а ущІэмкІэ «Аргументы и факты» газетым зыхуигъэзащ энергетикэмрэ финансхэмкІэ институтым и эксперт нэхъыжь Кондратьев Сергей.

- ГАЗКІЭ нэхъыфІу къызэгъэпэща щыналъэхэм щыІэ унэхэм я нэхъ мащІэрауэ процент 25-м пэщыр пхъэхуэ ящІэ. Икіи апхуэдэ щытыкІэм иІъэс бжьигъэкІэ зихъэжьынукъым. Ди къуажэхэм щыпсэур щІыху мащІэщи, абыхэм газ бжьамий епшэлІэну фейдэкъым, - жеІэ Кондратьевым. - Уеблэмэ бжьамийр зыщыпІэ щашэщІми, унэхэм, фэ тэрэхэм газыр езы унагъуэхэм я ахъшэкІэ ирашэлІэнукъым хуей мэхъу, муниципалитетхэм апхуэдэ мылъку ябгъэдэлъхьыми. АтІэ, газ бжьамийм и зы метр пшэщІыпІым нэхъ мащІэрауэ сом мин 1,5-рэ текІуэдэнущ.

Дунейпсо финанс кризисым щІидзэн и пэ кьраХьэжьэн я гугъат щыпІэ пхъэ зэпыхъапІэ хэлъ, ирагъэщІ Іуэхуэщіапіэжм я пыдзахуэкІэ ягъэлэжьэну котельнэ щыкІуэр апхуэдэ къуажэ хэм дащыхьынну. Ар зэрыгъэфІкІамэ, къуажэдэсхэм ящхьэщыкІынут лъэсеИуэ пхъэр гъэ хьэзырыным пыщІа Іуэхуэ гугъухэр. Арщхьэкіэ, кризисым зэрыщІидзэу, а Іуэхури ящыгъупщэжащ.

Урысейм и щыналъэ нэхъыбэм пхъэм пэкІуэ уасэр щратыж льогэ зи Іэхэм (унагъуэщхуэхэм, ныкъуэдыкъуэхэм, зауэм, лэжьыгъэм я ветеранхэм), ауэ а компенсацэхэм «Щахъмуэфыр» пхъэ уасэм и Іыхьэ тхуанэрэщ. Икіи, ди жагъуэ зэрыхъунщи, абы хагъэхъуэнкІэ гугъапІэ щыІэкъым, щыпІэ муниципалитетхэр зэрымылъкъуищэм кьыхэкІыну. АтІэ, пхъэм и уасэм дяпэкІи хэхъуэнущ. Языныкъуэщыналъэ хэм кьыззрагъэльагъуэмкІэ, 2010 гъэм а гъэсыныпхъэм и уасэр иджыри процентэ 10-кІэ дэуеинущ.

● Японие

Японием и премьер Хатоямэ Юкио *(сурэтым)* **и эрамкІэ къэІэта хъуащ Курил Ищхъэм текуэуэ Урысеймэ а къэралымрэ я зэхуаку дэль псалъэмкъым. Абыи, кашинетым и адрей министрхэми кьалъытэ а хьтІыуи 4-ри хабзэшхоу кьиэуэу Урысеймэ зыІэщІилъхьауэ. Уеблэмэ, аэр Японием етыжьын хуейуэ пхигъэкІыну Хатоямэ жуиз итащ, ар кьыщыІуэта щыхьэт тхьилъ парламентми журналистхэми яІэщІилъхьэри. Иджы а псори щыуагъэу кьыщІигъэдыжьынут, Урысеймэ кьыхуигъэгъуну ельэІужьынут, а хьтІыгуэм теухуауэ жиІэгъа псори журналистхэм абы игу кьагъэжьыж зэныту щымытамэ.**

Совет Союзым щІыхуэ кьезытауэ щыта къэралхэм ахъшэм кьызэрыщІэупщІэж тхьилъыр зэрыІах пІалъэр икІащ дыгъэгъазэм и 17-м. Урысей Федерацэм финансхэмкІэ и министерствэм кьызэрибжамкІэ, мы гъэр икІыну къэрал хэкІуэдэжам и щІыхуэу япшыныжьым хуейуэ кьэнащ доллар мелуан 500 хуэдиз.

1991 ГЪЭМ СССР-р зэхакъутэжа нэужь, Урысеймэ абы и кьалэнхэр сыт и лъэныкъэкІи кьищтат. Хамэ къэралхэм я деж Совет Союзым кьыщытехуа щІыхуэхэр Іыхьэ зыбжанэу зэщхьэщхьауэ щытат. Псалъэм папщІэ, тельащ кредиторхэм я Париж клубым и щІыхуэ,- ар къэрал зэмылІэужьыгъуэхэм я Банк Нэхъыщхьэхэм е я правительствэхэм етыжьын хуейрат. Апхуэдэр ящэ игъэщІыпхъэти, япшыныжащ. Иджы кьэнащ СССР-м зэхэпшыпхэр кьезыщІа хьэрычэтыщІэ фирмэхэм ирамытыжу бзэха ахъшэр иригъэкъужьынур.

Апхуэдиз щІыхуэм зэрыпэлъащІынут и Іэмал Финансхэмкіэ министерствэм кьиригъэтауэ жьпІэ хъунущ. ЩІы-хуэр зратыжьын хуейм кьиІхъуэжьынущ 2010 - 2030 гъэхэм ищхьжьфыну облигацэхэмкІэ. Нэхъ гурыІуэгъуэу жьпІэмэ, а илъэсхэм облигацэр зыІыгъым и щІыхуэр кьищтэж хъунущ, апщІондэху и доллархэм ахъшащхьэу процент бжьгъэ пыухыкІар хущІагъу.

ЩІыхуэхэм я нэхъыщхьэр икІи я нэхъыбэр Урысейм ишынныжащ 2002, 2006 гъэхэм, япэ илъэсым доллар мелард 1,28-рэ, етІуанэм - доллар мелард 1,075-рэ хуэзэу. Иджы Финансхэмкіэ министерствэм зегъэхьэзыр ещанэ, иужьрей Іыхьэр, ипшыныжьну. А Іуэхум пыщІа лэжьыгъэм щІэдзапІэ хуэхъуащ ахъшэ зратыжьынхэхэм я тхьилъэр щыІах пІалъэр зэрикІар. НобэкІэ щыхьэт тхьилъ псори кьапщытэкри, зэхэгъэкІащ ятыжьын хуей бжьгъэр зыхуэдизыр. Уеблэмэ дыгъэгъазэм и 22-м щІадзащ щІыхуэхэр евроооблигацэхэр къыхэжьынри.

Ахъшэм земыгъэубгъуныр кІэльыпІэныкІэ Хэку зауэшхуэ нэужьым дунейм кьыщыІэрагъэпэщащэу щыта системэм зэхэщащэу кьыщытпІэщІа зэманым жьыжьэ дыпыІуКуэтакъым. Ядернэ Іэщэм земыгъэубгъуными кІэ зэгурыІуэныгъэр хуабжьу «кьигъэчат», Индиер, Пакистаныр, Израилыр атом бомбэхІэ зэщІэузэда къэралхэм ящыщ зэрыкъуэм, а зэгурыІуэныгъэм Корее Ищхьэрэр зэрыхэкІам, Иранми и атом программэ зыубгъуам елэжьын щыщІидзам. Сыт хуэдэ Іэщэуи кьыщІагъэкІ бжьигъэр зыгъэмащІэ, абы мардэ хуэзыгъэув зэгурыІуэныгъэр дунейм щытепщэ хъунымкІэ зэран кьахэуэхьу кьиІныгъэрэ, США-м и президенту щыта Буш Джордж нэхъыщІэм и администрацэм зэрегъакІуэу а зэгурыІуэныгъэхэм унафэ трищІыкъу хуежьат .

Дунейпсо зауэм текІуэдар

● Тхьдэм и Іэужь

Кьыззрищэкіыкмкіэ, япэ дунейпсо зауэм щытекІуа къэралхэм ягъуэта хэщІыныгъэр Германием нобэр кьыздэсым епшыныж. Ахъшащхьэ хущІагъуэр зэтрихьари хэту, нобэ а щІыхуэр евро мелуан 56-рэ мэхъу. Версальскэ зэгурыІуэныгъэм ипкъ иткІэ, зэрыщыту ар Берлин ипшынжьым и гугъэщ 2010 гъэм и жэпуэгъуэм.

1919 гъэм япэ дунейпсо зауэм щытекІуа къэралхэм ванафэ кьащтат яхэщІа мылъкур кьанэ щымыІэу абы ирагъэпшынжьыну. Ар ахъшэщхьэт - маркэ мелард 226-рэ хъурт. ИужькІэ ирагъэпшын щІыхуэр хуагъэмэщІащ маркэ мелард 132-м нэс. 1952 гъэр кьэсыху Германием а бжыгъэм хигъэщІащ маркэ мелард 1,5-рэ. Ауэ 1953 гъэм а щІыхуэр пшынын щигъэтат, ар къэралитІу - ФРГ-рэ ГДР-уэ - зэрагъэшам кьыхэкІыу. 1990 гъэм жэпуэгъуэм и 3-м а къэралитІыр зыуэ щызэгъагъэхьэжьи, щІыхуэри къэщІэрэщІэжащ.

Ахъуэдиз мелардыр илъэс 20-м кьриубыдэу Германием итын хуейуэ тращІыкъ. Араши, 2010 гъэращ а къэралым щиуэнынур лЭщІыгъуэ хуэдиз и пэкІэ кьызэщІигъэта япэ дунейпсо зауэм и уасэр пшынжьынур.

АЛЕКСЕЕВВиктор.

Къэрал Эрмитажым

Зэпымыууэ щагъэлъагъуэн хуэдэу кьыщыІэуахащ XIV-XX лІэщІыгъуэхэм Дагъыстэным ия Іуэздэжьи и гъэльэгъуэныгъэ.

АР ЩАГЪЭЛЪАГЪУЭР Кьуэкіыпіэмкіэ кьудамэм и пэщэхэщІ.

Гъэльэгъуэныгъэм кьыззщІеубыдэ хьэпшыпи 115-рэ. Абы яхэтщ Кьубачи е абы и гъунэгъу кьуажэхэм я гъуазджэри. Ягъэльагъуэхэм ящыщІащ архитектурэм тешІыкІыжа теплъэхэр, мывэ сынхэр, гуаплъэ, жэз шыуанхэр, Іэщэр, мывэм кьыхэщІыкІа хьэпшып щІыкІэр.

СМИРНОВЭ Еленэ.

Совет Союзым щІыхуэ кьезытауэ щыта къэралхэм ахъшэм кьызэрыщІэупщІэж тхьилъыр зэрыІах пІалъэр икІащ дыгъэгъазэм и 17-м. Урысей Федерацэм финансхэмкІэ и министерствэм кьызэрибжамкІэ, мы гъэр икІыну къэрал хэкІуэдэжам и щІыхуэу япшыныжьым хуейуэ кьэнащ доллар мелуан 500 хуэдиз.

● Экономикэм и щэхуэхэр

Иужьрей щІыхуэ

Совет Союзым хамэ къэралхэм я деж кьыщІищта щІыхуэхэр Іыхьэ зыбжанэу зэщхьэщхьауэ щытат. Псалъэм папщІэ, тельащ кредиторхэм я Париж клубым и щІыхуэ,- ар къэрал зэмылІэужьыгъуэхэм я Банк Нэхъыщхьэхэм е я правительствэхэм етыжьын хуейрат. Апхуэдэр япэ игъэщІыпхъэти, япшыныжащ. Иджы кьэнащ СССР-м зэхэпшыпхэр кьезыщІа хьэрычэтыщІэ фирмэхэм ирамытыжу бзэха ахъшэр иригъэкъужьынур.

Апхуэдиз щІыхуэм зэрыпэлъащІынут и Іэмал Финансхэмкіэ министерствэм кьиригъэтауэ жьпІэ хъунущ. ЩІы-хуэр зратыжьын хуейм кьиІхъуэжьынущ 2010 - 2030 гъэхэм ищхьжьфыну облигацэхэмкІэ. Нэхъ гурыІуэгъуэу жьпІэмэ, а илъэсхэм облигацэр зыІыгъым и щІыхуэр кьищтэж хъунущ, апщІондэху и доллархэм ахъшащхьэу процент бжьгъэ пыухыкІар хущІагъу.

ЩІыхуэхэм я нэхъыщхьэр икІи я нэхъыбэр Урысейм ишынныжащ 2002, 2006 гъэхэм, япэ илъэсым доллар мелард 1,28-рэ, етІуанэм - доллар мелард 1,075-рэ хуэзэу. Иджы Финансхэмкіэ министерствэм зегъэхьэзыр ещанэ, иужьрей Іыхьэр, ипшыныжьну. А Іуэхум пыщІа лэжьыгъэм щІэдзапІэ хуэхъуащ ахъшэ зратыжьынхэхэм я тхьилъэр щыІах пІалъэр зэрикІар. НобэкІэ щыхьэт тхьилъ псори кьапщытэкри, зэхэгъэкІащ ятыжьын хуей бжьгъэр зыхуэдизыр. Уеблэмэ дыгъэгъазэм и 22-м щІадзащ щІыхуэхэр евроооблигацэхэр къыхэжьынри.

● Чэнджэщ

Ущэхуэну фейдэ?

Илъэсыщ Іэ гуфІэгъуэм дуней псом зыщыкъуигъэхьэзыр лъэхъэнэщ. Абы кьыхэкІыуи, щІыхуэхэм хьапшыпу, ерыскъыхэкІыу кьащэху бжьигъэм хохьуэ. Дэтхэнэри хуейщ илъэсыщ Іэм аагъэунщэу Іущ Іэну икІи нэгъабэрей кризисым а хъуэпсапІэр нэхъ щІигъэхуабжьу аркъуедейщ.

ТЫКУЭНХЭМ, Іуэхутхьэбзэ зэмылІужьыгъуэхэр щалэжь ІэнатІэкІэ зэрыщІэ. Ар уэри кьыпщхьэпэжьынущ, уи Іыхьлыми и гуапэ щІынущ, а хьэпшыпым и уасэри нэхъ пуду псоми щыжаІэкІэ, уи Іэщ щІы хъун хуэдэщ. Ар уи фІэщ щІыну ухуэмейми, ихьуреягъкІэ щагъэльагъуэ рекламэм утрикъыгъэщхуэнущ. Ауэ, пэжу пІэрэ телевизор, холодильник, компьютер хуэдэ хьэпшыпхэр илъэсыщІэм дыщыхуэкІуэм нэхъ пуд хъур? Дэ а ущІэмкІэ зыхуэдгъэзащ щэхуакІуэхэм я Дунейпсо зэгухьэныгъэм и правленэм и унафэщІ Янин Дмитрий.

ИпэжьпІэкІэ, а техникэм и уасэр щехуэхынур щІышылэм и 10 нэхъ ращ - щэхуакІуэхэр мащІэ дыдэ хъунурэ, затуущІхэм зы хэкІыпІэщ кьахуэнэжьынур: гу лъмытэнкІэ Іэмал имыІэу уасэхэм кІэрагъэхэнущ. Ардыдэращ тхужьЩІэнур щыгъынэмэ ехьэлІауэ. Нобэ, илъэсыщІэр гъунэгъу щхьуа махуэхэм, затуущІхэм я нэхъыбэм жаІэу аркъуедейщ уасэхэм хагъэщІыпІауэ. Уеблэмэ, абы хагъахъуэми, зэкІэ щэхуакІуэхэр ягъуэтынущ. ХагъэщПами, кьыхахынур яхуэмыщІэжу зэтрихьа хьэпшыпхэращ. Псалъэм папщІэ, телевизор лЭужьыгъуэ куэд, ящэмэ, нэхъыкІэу е нэхъ ящэхуу лЭужьыгъуи 3-5-р кьыхахынущ, нэхъ пуд ящІынщ. Ауэ а Іуэхум и рекламэр зыбгъуауэ дэнэ щІыпІи щагъэльэгъуэнщи, щэхуакІуэу кьеблагъэм я бжьгъэм куэдкІэ хэхъуэнщ. Тыкуэным нэс укІуамэ, фІэщІыгъуейщ зыгуэр кьыщІэкІыжьынщ. Зыри ўигу иримыхьами, DVD диск е нэгъуэщІ узыхуэчэму пуд гуэр кьыпІэщІалъхьэнщ.

Гъэпщагъэ хэмылъу уасэхэм щыкІрагъэхуа тыкуэн урихьэлІэми, зыщыбгъэгъупщэ хъунукъым: щІышылэм и 10 нэхъым абы и хьэпшыпыр нэхъ пудыжуи ищэнущ. Абыхэм ящІэ илъэсыщІэ махуэхэр ихужьмэ, щІыхуэхэм ахъшэ апхуэдэу зэрамылажьынур. АтІэ, зыри имыщІэу тыкуэныр лажьэфынукъым. Аращ щэхуакІуэхэр кьришэлІэн папщІэ уасэхэр иригъэхьн хуей щІэхъунури.

Янин Дмитрий зэрыжиІэмкІэ, илъэсыщІэр щагъэльапІэ махуэхэм хьэпшып гуэр ещІ щІыхуэхЭ кьапщтэу кьэпщэхункІэ Іэмал иІэкъым. Тыкуэнхэм щат кредитхэм я ставкэр а махуэхэм яІэт хабзэщ.

- Дызытепсэльыхь хьэпшыпыр техникэ лІэужьыгъэмэ, абы ящыщ куэд кредиткІэ кьэпщэхуным зэи уи фейдэ хэлъынукъым, ахэр пІалъэ кІэщІым кьриубыдэу пуд мэхъури. Псалъэм папщІэ, видеокамерэр гуэр уехъуэпсэрэ ахъшэ пхуримыкъумэ, зы илъэс ныкъуэ хуэдизкІэ пэплъэ, ахъшэр банкым и счетым щыгъэтІылъи. Абы ахъшащхьэ кьилэжьынущ, видеокамерэри нэхъ пуд хъунущи, кредитым ухуэныкъуэну фІэщІыгъуейщ, - жеІэ Янин Дмитрий.

Ахъшэ хъумапІэм и счетым уи ахъшэр эпІалъэнми узыхуэсакъыпхъэ хэлъщ. Абыхэми илъэсыщІэм ирапх я Іуэхутхьэбзэкэр тыкуэн «ягъэшІэращІэ».

АРАКЕЛЯН Еленэ.

НапэкІуэцІыр зыгъэхьэзыр ГЪУЩІО Зарифщ.

●Щ1эныгъэл1хэм я зэ1ущ1э

Лъэхъэнэм и ц1ыху К1ыщокъуэ Алим

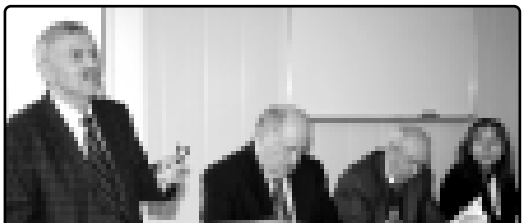

Профессор Бакlуу Хьанджэрий кьопсалъэ.

КъБР-м Щэнхабзэмк1э, Егъэджэныгъэмрэ щ1ныгъэмк1э я министерствэхэм, Гуманитар кьэхутэныгъэжмк1э Къэбэрдей-Балькъэр институтым зэгъусэу ирагъэк1уэк1ащ К1ыщокъуэ Алим ильэс 95-рэ зэрырикъуам теухуа щ1эныгъэ конференц.

«К1ЫЩОКЪУЭ Алимрэ Кавказ Ищхъэрэм и литературэхэм я зыужьык1эмрэ» щ1эныгъэ зэ1ущэшх уэм, Гуманитар кьэхутэныгъэхэмк1э институтым щек1уэк1ам, хэтащ Къ1уЗ1уфэ Хьэчим, Къ БР-м щэнхабзэмк1э и министрым и кьудзэ Карчаевэ Аминэ, КъБКъУ-м и проректор Тау Хьэзешэ, КъБР-м егъэджэныгъэмрэ щ1эныгъэмк1э и министерствэм и кьудамэм и унафэщ1ым и кьудзэ Тэхъу Светланэ, щ1ыналъэ куэдым къик1ыа еджагъэшхуэхэр, тхакlуэхэр.

Зэ1ущ1э кьыз1уихащ Гуманитар кьэхутэныгъэхэмк1э институтым и унафэщ1, тхыдэ щ1эныгъэхэм я институтым Бгъэжьнокъуэ Барэсбий. Абы и гугъу ищ1ащ К1ыщокъуэ Алим и лэжьыгъэхэр зэрыкупщ1афlэм, и творчествэм и1э мыхьэнэр кьыпхуэмы1ыльэныкъ хуэдизу зэрыиным, и Iэдакъэщ1эк1эр щ1эблэм ящ1эн, яджын зэрыхуейм. Апхуэдэу зр тепсэлъыхьащ адыгэбзэм сыт хуэдэ гупсысэри, кьэхъукъащ1эри кьыпхуитэ1Iэсэну Алим я1э дыдэу зэрырегъэчыныкъуэ щытам, а зэманым апхуэдэ жыпIэну кьыз1эремыз1эгъым щхьэк1э къымынэу. Бгъэжьнокъуэр конференцым кьыщыпсэльэнухэм ехъуэхъуащ ар гъэщIэгъуэн, гуимыхуж ящ1ыхъуну ик1и адэк1э псалъэ иритащ зэ1ущ1эр езыгъэк1уэк1а, филологие щ1эныгъэхэм я доктор, Бакlуу Хьанджэрий. Араща доклад нэхъыщхьэр зыщ1ар, Ар тепсэлъыхьащ К1ыщокъуэ Алим, абы иужьк1э къэунэхуа тхакlуэхэм, усакlуэхэм я Iэдакъэщ1эк1хэм лъэпкъым и литературмрэ щ1энхабзэмрэ зауэзщ1ныжмк1э мыхьэнэуэ я1эм. Хьанджэрий кьыз1эхуэсахэм ягу кьиг1эжк1ыжащ усакlуэшхуэр щ1эныгъэ-кьэхутак1уэ институтым 1938 - 1939 гъэхэм и унафэщ1у зэрыщ1ыдэкъащ ик1и абы теухуа конференцыр мы Iуэхущ1апIэм зэрыщек1уэкlыр зэригуапэр.

Филологие щ1эныгъэхэм я доктор Толгуров Зейтун удихьэхьу кьиIуэтэжащ К1ыщокъуэ Алимрэ Кулиев Кьайсынрэ ятеухуауэ иг1эхьэзыра тхыгъэхэм зэрелэжьар. Абы жиIащ а тIум я творчествэм зэтехуэу Iуэхугъуэ куэдым уэзрыщрихьэлIэр ик1и езыхэр дунейм тетыху ныбжьэгъу пэжу зэрыз1эхуащ. Хэку зауэшхуэм щыхэтам Алим псэ зэпытхьэпIэм Кьайсын кьыз1эрыршар, лъэпкъ зырызым къыхэк1ами, ахэр зэг урыIуэу, зэкъуэшым хуэдэу зэрыз1эбгъэдэтам и гугъу.

Къыщокъуэм Хэку зауэшхуэм теухуауэ итха усэхэм кьытеувыIащ филологие щ1эныгъэхэм я доктор Хьэк1уа-щэ Андрей.

- К1ыщокъуэм хуэдэу Хэку зауэшхуэр куууэ, нэгъэсауэ кьэзыгъэлъэныгъуэжа усакlуэ диIэныкъым. Абы и щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэу сэ кьызоIлыьтэ и насып кьрихьэныкъ, редакцэм зэрыщыIэжьар, Iэщ1 ик1ыуэ зауэ Iэнатlэм Iумыту. И усэ тхьылъхэм я гугъу пщIымэ, «Шум и гъуэгу» сборникыр лъэпкъым и литературэм лъэбакъэушхуэ езыгъэчауэ кьэлъытапхъэщ. Зауэ зэманым абы хилъхьагъуамрэ ар кьыззригъэлъэгъуэжамрэ кьыбжаIэ К1ыщокъуэм художественнэ Iэзагъ нэс зэрыхэлъыр, дэтхэнэ и усэми макъамэ щ1эт хуэдэу зэрызыэпщ1эр, лирическэ образ хьэлэмэтэхэр кьыз1эригъэщ1ар.

Т хакlуэ пажэхэм я бзэр джьным и1э мыхьэнэм тепсэльыхьащ филологие щ1эныгъэхэм я доктор Бищ1о Борис.

- К1ыщокъуэ Алим кьыз1эральхурэ ильэс 90 зэрырикъум ехьэлIауэ Налшык 2004 гъэм щек1уэк1а Урысейпсо щ1эныгъэ конференцым дэкьыщыхэтхьахьат К1ыщокъуэм и бзэм и псальалъэ тщ1ыну дыз1эримурадыр. А з1ущ1эм хэтхэм ди гуращэр кьыддаеIыгри, уеблэмэ нэхъ псынщ1у а Iуэхум иужь дих1эныр кьыгтхуагъэуващ. К1ыщокъуэ Алим и псальалъэ тщ1ыныр зэрыщыщ1эк1э кьэхьуа Iуэхукъым, атIэ абы и творчествэм адыгэ литературэм лъагапIэшх уэ зэрыщ1ыуфыдыр, сыт хуэдэ жанрми ар хэзгъэсу зэрыщытар, адыгэбзэм нобэ и1э зэфIэкlэр зыхуэдэр, К1ыхьэзгъэщ1ыну сыхуеиг1ащ Алим и Iэдакъэщ1эк1хэм нобэр кьыщ1эсым зы псальалъи имыхуа псальэхэр кьыз1эрыщыдгъуэтым.

Конференцым купщ1афIэу кьыщыщпсэльхьэн филологие щ1эныгъэхэм я докторхэу Малкандуев Хьэмид, Альхьэс Светэ, Эфендиев Сэлихь сымэ, искусствовед Аппаевэ Жаухар, филологие щ1эныгъэхэм я кандидат Къэжэр Инэ, «Адыгэ псалъэ» газетым щэнхабзэмк1э и кьудамэм и унафэщ1 Ныбэжь Таисэ, Гуманитар кьэхутэныгъэмк1э институтымрэ КъБКъУ-мрэ я аспирантхэр, нэгъуэщ1хэр.

Зэ1ущ1м и к1эухым филологие щ1эныгъэхэм я доктор Гъут Iэдэм конференцым зи гугъу щащIахэр зыкъыз1ощ1ыжьэрир, тепсэльыхьащ К1ыщокъуэ Алим теухуауэ я кьалэн зыщащ1ыжа Iуэхугъуэхэм. Абыхэм ящ1ыщ усакlуэшхуэм и Iэдакъэщ1эмрэ и лэжьыгъэмрэ теухуауэ щ1эпсори зэхъуэхъэсыжьащ, абы и Iэдакъэщ1эк1хэм, «Лъапсэ» романри хэту, ц1ууэ джыныр, к уры; ищхъэ еджапIэхэм я программ-мэ хагъэхьэн хуей тхыгъэ-кlэр кьыхэхыныр, нэгъэщ1ыкуэди.

К1ыщокъуэ Хэку зауэ-хуэм теухуауэ итха усэхэм кьытеувыIащ филологие щ1эныгъэхэм я доктор Хьэк1уа-щэ Андрей.

- К1ыщокъуэм хуэдэу Хэку зауэшхуэр куууэ, нэгъэсауэ кьэзыгъэлъэныгъуэжа усакlуэ диIэныкъым. Абы и щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэу сэ кьызоIлыьтэ и насып кьрихьэныкъ, редакцэм зэрыщыIэжьар, Iэщ1 ик1ыуэ зауэ Iэнатlэм Iумыту. И усэ тхьылъхэм я гугъу пщIымэ, «Шум и гъуэгу»

Сурэтхэр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

«Амман-Нарткъалэ»

● Тхылъыщ1э

Нарткъалэрэ Иорданым и кьалащхьэ Амманрэ я зэхуаку дэлъ щ1ынагъэр нжь-ижьыж дыдэрэ адыгэ лъэпкъым и зекlуапIэжьщ; хуитныгъэр щытепщэм деж и нэгузыужьыпIэщ, щыжьыгъэжьэ и щтапIэщ. Ар апхуэдэщ щыльэр щыз1ощ1агъащ1ыр щытехъута адыгэ лъэпкъыжьым и дежкlэ.

ШК1АХЪУЭ Аднан и ебланэ адэшхуэ Мэтджэрий и щ1эблэщ. Мэтджэрий Алыт адыгэщ1ыр ящ1ыр кьэбэрдейм щигъэхьуащ, Аднан иджырей Иордан къэралыгъуэм и цIыхущ. И адэшхуэ Чэлимэт хэкур зрагъэбгынахэм ящ1ыщ, Иорданым я1эу итIысхьахэм яхэтащ.

Урыс-Кавказ зауэжьым ищIэнур ищIащ, кьыкlэлъыкlуа зауэхэми цIыху гъащIэр зэрыз1эхатхъэфк1э зэхатхъуащ, коммунист хабзэмк1ьрал гъунапкъэхэр гъущ1ам, Иорданым кьинхъыжкри, хамэ кьихьэну хуимыту, и цIыхури иримыгъэкlыу ин1ыгащ. Советхэм я гъущ1 куэбжэр зэрыIуахыжу дэпIыпIэ зымыгъуэту щытар дэлъэтыкlуам, къимыхьэф, кьиныхьэ-фIу, Аднан Аммани кьик1ри, и адэшхуэм ирагъэбгынауэ щыта лъахэм, Нарткъалэ, кьэк1уащ гъагъунлъагъу. Игьэзэжри, гъуэгуанэм щилъэгъуар тхылъ кьидигъэк1ыжащ.

Амман кьалэ кьыщыдэк1а тхылъыр хъэрыпльбзэк1эщ з1ырытхар, ауэ ар адыгэ лъэпкъым и тхыдэм щытеухуак1э, зэдзэк1ыныр Iуэху щIауэ, ари абы хуэдэ тхылъ куэдри адыгэбзэк1и урысбзэк1и зэдзэк1ын хуеиуэ кьоув.

Тхылъыр дахэщ, сурэт зэмыфэгъуэхэмк1э гъэщIэрэщIащ, и тхылъымПIэр IащIэщ, цIущ. И тебзэр Iувщ, дыщэпск1э тетхащ.

Ар щыхьэт тхылъ хуэдэу щытщ, гъащIэм адыгэм хэкуитI и1эну зэрыхуигъэувамк1э. Я1эр игъащ1эк1э и1эну Хэкужьращ, ет1уанэр езыр п1ам1ьэк1э щыпсэу хэкуращ. Я1эр, дэнэ к1уам и гум ихунчыным, ет1уанэм п1ам1ьэк1э зэрисар и гум хунк1ынукъым. Тхылъыр Iыхьпл1у зэк1эльхьащ: я1э Iыхьэм хэкум зэрисахэр, зэрик1ахэр кьеIуэтэж; ет1уанэм - Аммам кьалэр зэрахуа щIыкlэр; ещанэм - пащтыхьыр зэрыгтрагъэувар, Иорданыр кьэралыгъуэ хьуным адыгэхэм хащIыхьар, еплIанэр - я1эпэ хэкум кьиз1эрихьар, зэригъэззэкар.

Гъуэгуанэ тхыгъэр еджак1уэр дзэзыхьэх жанрыр - тепльэгъуэхэр, щ1эщIыгъуэрэ, уи нэгум щIок1. Шк1ахъуэм и тхылъри гъуэгуанэ кьэзыIуэтэж бзэк1э тхащи, абы кьеджэфыпхуэр дихьэхынущ.

КЪАЛМЫКЪАднан.

● Зэ1ущ1эхэр

Нэхъыжьхэм я жэрдэм

РЕСПУБЛИКЭМ и экономикэми цIыхухэм я псэухlэми зэхъуэк1ыныгъэфIэхэр кьыщохьу. Зэманым кьытхуигъэув къалэнышхуэхэм дыпэлъэщIи папщIэ псори дызэкъуэувэн, абы хэм ди къарур яхуэзщIэдгъэуIуэн хуейщ. Гъльэгъ нэхъ зыхуэщIыпхъэр кьытщIэхъуэ щIэблэм гъэсэныгъэ тэмэм егъэгъуэтынырщ, ар фIым, дахагъэм хуэущиныр щ. Ныбжьыщ1эхэр нэхъыбэрэ кьытек1хьащ адыгэхэмрэ балъкъэрхэмрэ лI1эщIыгъуэ куэд хьуауэ кьадзгъуэгурык1уэ хабзэ гъуэззэджэхэм. Абы егъэпIейтей нэхъыжьхэр, Иращ ахэр щIапэхэмрэ хьыджэбзхэмрэ нэхъ куэдрэ яхуэзэ щIэхъуам и щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэр.

Зэуэм, лэжьыгъэм, Iэщ1эк1э Зэщ1эуэздэ Къарухэм, хабзэхъумэ Iуэхугъ1апIэхэм я ветеранхэм я район советым къихильхьа жэрдэмыр диIыгъащ Шэрдэж куей администрацэм и Iэтащ1хьэ Темиржанов Махъти. Пщ1эшхуэ зыхуащ1 нэхъыжьыфIхэр ныбжьыщ1эхэм щаIущ1ащ Джэрпэджэк, Къарэсу, Зэрэгъыж, Жэмтхьэлэ, Къэщ1хэгъуэ, Безенги, Аушыджэр къуажэхэм. Iэхуэгъуэ куэдымк1э тэмэму щыз1эпсалъэ апхуэдэ зэхьыхьэхэм хэтщ Шэрдэж куейм и прокурор Нэгъэщ1у З., РОВД-м и унафэщ1 Гузиев У., ФСБ-м Управленэу КъБР-м щыIэм и лIыкlуэу куейм щыIэ Ульбашев Р., къуажэ администрацэхэм я тащ1ыхьэхэр, ефэндыхэр. Зэ1ущ1эхэм щыжаIэщIалэгъуэуэр гъэзыгъ пхэнж тезыгъэувэну хущ1экъуэхэм я мурадхэр къыз1эпыудын, ныбжьщ1эхэр гъащIэм и гъуэзэ гъуэззэджэхэм яхьщIагъэтэджэн зэрыхуейр. Апхуэдэущ унагъуэри, республикэри, къэралри быдэ зэрыпхуэщ1ынур.

Шэрдэж куейм и администрацэм и пресс-Iуэхущ1апIэ.

● Самбэ

Финалым щыбэнэнущ

Мы махуэхэм Армавир щек1уэк1ащ самбомк1э Инир Федералыгъэ щ1ыналъэм и чемпионат. Абы хэтащ спортсмен 300-м щ1ыгъ.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и щ1эк1э зэхьэзэхуэм хэта цIыхуищ1ым ящ1ыщ тхум екъуэ1Iэныгъэхэр зыл1агъэхьащ. Ныбжьыщ1эхэм я гупым дыщэ медалыр кьыщ1ихащ Апхуэ Анзор и гъэсэн Дзу Беслъэн (кг 82-рэ), жэз медалыр кьыл1ысащ Къарэрмыщ1э СультIан (кг 68-рэ, тренерхэр Уэ1щхъуэ Баширрэ Пщ1ыхьэщ1э Муратрэщ). Цыхьухьу балинтхэм я деж пашэ щ1ыхьащ килограммы 100 зи хьэлъатхэм я гупым щыбэнэ Ем_ - кьуж Мухьэмэд и гъэсэн УэщхуэтI Аслъэн. Ди командэм и екъуI1эныгъэхэм хэтхьэныгъэ хуищIащ дыжьын медалыр кьэзыIуа Вэрокъуэ Анзор (кг 52-рэ, тренерхэр Уэщхъуэ СультIанрэ Иванов Владимирийрэщ). А хьэтъаеГ щыдэм жэз медалыр кьыщылъысащ Майсурадзе Альбертрэ Гъэунэ Анзоррэ я гъэсэн Лыуасэ Тимур.

Спортсменхэм Iэмал кьахъуэжащ Iуэ УФ-м и чемпионатым и финалым хэтыну.

ЖЫЛАСЭ Заирр.

КъакIуэхэмрэ къамыгъакIуэхэмрэ

● КъБР-м и прокуратурэм

КъБР-м и прокуратурэм къ1ипыщ1ащ хабзэм къемызэгъыу щ1ыхуэхэр республикэм къэмыгъэк1уэным, ди дежкlэ ди зэхущытыкlэхэр гъэтэмэмыным теухуауэ щызэфIагъэк1 Iуэхуэхэр зыхуэдэр.

СЭТЕЙ къэхъуащ УФ-м Миграцэ IэнатIэмк1э и Iуэхущ1апIэм и республикэ къудамэм (УФМС) и лэжьакlуэхэм «Нэгъэущ1 къэралхэм я щ1ыхуэхэм Урысей Федерацэм хабзэк1э щыщ1э щ1ыныкIэм и Iуэхук1э» Федералъэ законыр кьызэрызэпаудыр.

2009 гъэм УФМС-м и КъБР-м п1ам1ьэк1э е и щ1ыхуу щ1ымыту щ1ыпсэуным1к1э хуитныгъэ я1мы1эу к1ыпльатащ щ1ыху 30. Абыхэм я щ1ыхуу щ1ыхуу 28-р ухуит ящ1ак1ым хьыбарыщ1хэр кьызэратам, ВИЧ-инфекцэ узыфэ щынагъуэ зэрапкърытым кьыхэк1ыу. 50-м иратащ гражданствэ я1мы1эм республикэм щ1ыпсэуну хуит зыщ1 тхыпть.

Къэщ1ыстэныгъэм къ1игъэльагъащ КъБР-м щ1ыпсэуным1к1э хуитныгъэ лъабжьэншэу зрамытахэр щ1ыхуиплI зэрыхьэр.

Псалъэм и хьэтыркlэ, 2009 гъэм мэ1ыжьыхьым и 21-м КъБР-мк1э УФМС-м I эрыхьащ Украинэм и щ1ыхуу Куцин А. В. и лъэ1у. Арщхьэк1э Iуэхущ1апIэм и Iэщ1агъэл1хэм абы ди лъахэм щ1ыпсэуну хуит зыщ1 тхыльэ иратакъым. Сыт щхьэк1э? Къ1эзрыщ1эк1амк1э, Москва и щ1ыпIэхэм ящ1ыщ щ1ыныкъуну и деж пивэ ефэу щ1ыдыбгъ, етхьэхъуащ. Аущ я1ыабжьэкъым хуит пщ1ынк1и умыщ1ынк1и.

Абы ещхь гъэрхэр щ1ыхуэсыгъ1уэ ящ1ри, ди республикэм п1ам1ьэк1э зэрыщ1псэуну тхылъ иритакъым Узбекистаным къик1а Тен Е. В., Таджикистаным и щ1ыхуэхэр Рустамовэ С. Р., Аблокуловэ Д. Х. сымэ.

Апхуэдэ дыдэу КъБР-мк1э УФМС-м ящ1ащ щ1ыгъупщ1эр ди республикэм п1ам1ьэк1э щ1ыпсэуну хуит зыкъ1ыгъэщ1ыну щ1ыхуэхэм зыкъ1ыгъэзрыхуагъ1ащ зэрыщ1ыгъэжьар, Iэщ1э ик1ыуэ зауэ Iэнатlэм Iумыту. И усэ тхьылъхэм я гугъу пщIымэ, «Шум и гъуэгу» ВИЧ - инфекцэр зэрапкърымыытыр къэзыгъэльагъуэ тхылъэр зимыIэхэр п1ам1ьэк1э республикэм щ1ыпIэу щащI.

Зи гугъу тщIа тхылъэр зимыIэхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым щ1ыпIэжьну хуит щащIын щ1ыфэжьам.

Апхуэдэу къэщ1эныгъэм къ1игъэльагъуащ Iэнатlэ зытхэм нэгъуэщ1 къэралхэм я щ1ыхуэхэр хабзэм къемызэгъыу щагъэлажьэ куэдрэ къызэрызэрыр.

Арщхьэк1э апхуэдэхэр сэтей къэзыщIын хуейкlэ езыхэри мымащIэу хабзэм ебакъуэу къащIэк1ащ.

Мыпхуэдэ мыхьумыщIагъэхэр нэхъ ехьэлIащ «Медал», «Эдельвейс-Хэтинг», «Мержа», «Югремстрой-сервис», «Къэббалькъэльпинист», «Флора» Iуэхущ1апIэхэм.

А псори я Iэужьщ КъБР-мк1э УФМС-м и лэжьакlуэхэм я къалэнхэр хьэлэлу зэрамыгъэзащIэм. Абы кьыжжаIу республикэм и прокуратурэм я Iуэхущ1апIэм и унафэщ1ым зыхуигъэзащ1 щ1ыпсэуным1к1э сэтей къэхъуащ1 къ1ощ1ыну хуигъэувы.

МЫРЗЭКЪАН Лиуан.

● УГИБДД-м къет

Гъуэгум фыщ1сакъ

Къэрал инспекцэм и лэжьакlуэхэм, гъуэгу насыпыщ1агъэхэм сабийхэм фэбжь хахынымр гъэмэщ1ыным теухуа лэжьыгъэшхуэ ирагъэкlуэк1.

БЛЭК1А мазэ 11-м кърик1уахэм къызэрагъэл1эгъуащ, балигъ мыхъуахэр хэту кьэхъу гъуэгу насыпыншагъэхэр процентэ 7,9-к1э, абыхэм зэк1уадэ сабийхэм я бжьыгъэр процент 25-к1э нэхъ мащIэ хъуащ.

2009 гъэм и дыгъэгъазэм балигъ мыхъуахэр хэту авариеу 5 къэхъуати, сабиитхэм фэбжь яг1уэтащ. Шэджэм, Iуащхьэмахуэ, Май куейхэм, Бахъсэн къ1ьалэм автомашинэм и сабийхэр шынагъ1ъэнатlъэ з1ырытхэр кьамыгъэсебэпу кьратащэк1ащ. Абыхэм ящ1ыщ зи ныбжьыр илъэс, мазий фIэк1а мыхъу ц1ыкIуитIым екъэ1Iауэ зэтезы1Iыгъэ Iэмэпсымэхэр кьагъэсебэпакъым.

Дыгъэгъазэм и 16-м Бахъсэн кьалэ абы хуэхмыха щIыпIэм гъуэгур щ1ыз1эпызыупщ1 (метри 100-к1э нэхъ пэмы1эщIэу дрэсыр кьIуэхэм я з1эпрыкlыпIэ щ1ы1э пэтми) пльэсщ1 зыхъ хъыджэбз ц1ыкIумрэ ц1ыхубзымрэ лъэныкъуитIымкIи къак1уэ автомашинэхэр кьажьэхэущ. Сымаджэщым нашэса щхьэк1э хьэтехуа фэбжьым ц1ыхубзыр кьелъкъым.

ПщIэ зыхуэтщI балигъхэ! Зыщ1ымыгъэгъупщэ, фэ хабзэр кьыщ1ызэпымыдкlэ, ардыдэр сабийхэм зэращIэжьыр. Гъуэгум фыщ1ытехьэк1э, псом я1эу ди щэблэм я шынагъэншагъэм дрипIейтеин хуейщ, сыту жыпIэмэ, аварие кьэхъу хъужьыкъуэмэ, фэбжь нэхъ хьэлъэ зыгъуэтыр аха1рщ.

ТКАЧЕНКЭ Ольгэ,
КъБР-м щыIэ МВД-м и УГИБДД-м и лэжьакlуэ.

● Зэхъэзэхуэхэр

Хабзэм хуагъасэ

ет1уанэ, Тэрэ кьалэм дэт курыт еджапIэ №3-м и гъэсэнхэм ещанэ увыпIэхэр ялъысащ.

Тек1уахэмрэ кьыхэжканыкlахэмрэ дипломхэмрэ тыгъэ лъапIэхэмрэ ираташ. Зэпеуэм хэтахэм псоми сертификатхэр, ахэр зыгъэхьэзыра егъэджакlуэхэм министерствэм и фыщ1э тхылъхэр ираташ.

КъБР-м Хьыбарегъащ1э Iэнатlэхэмк1э, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэныкъэ щ1алэгъуалэм я Iуэхухэмк1э министерствэм политикэ партхэм, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэныкъэ и департаментым Сабий ныбжьыщ1э творчествэмк1э и кьалэ центрыщ.

ЯП?Э IыХЬЭМ щытекlуа командэхэр к1эух республикэ зэпеуэм хэташ. Сабий, ныбжьыщ1э жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ щ1ыныгъэм я щ1ыхуэхэм щ1э з1ыкlуэхэр щ1э1э кlуэ1уэ я лIыкlуэу 138-рэ зыхэта зэхьэзэхуэр дыгъэгъазэм и 16-м Налшык къ1ьалэ дэт Гимназие №1-м щекlуэк1ащ.

Илъэси 10 - 13 ныбжьым хуиубыдэ гупым я дек бжьыпэр щаубыдащ Iсльэмей къуажэм и курыт еджапIэм и гъэсэкlэм, Налшык къ1ьалэ дэт гимназие №29-м и лIыкlуэхэр ет1уанэ хъуащ, ещанэ увыпIэр я1эрыхьащ Прохладнэ къ1ьалэм и гимназие №6-м щы-з1эмэфынэ ип?кlэ» кружокым хэтхэм.

Илъэс 14 - 18 ныбжьым ит ныбжьыщ1эхэм я зэпеуэм я1э увыпIэр кьыщ1ихьащ «Правовед ныбжьыщIэ» кружокым хэтхэм (Бахьсэн куейм кьыхьэ Зенкьуэ кьуажэм дэт школ №2,№4-хэм я гъэсэнхэр зыхэт команд?э кьыхэхам), Къэщ1кlэтаурэ Аушджэрр? я команд?э кьыхэхам Къэбэрдей-Балькъэрым щек1уэк1ащ Iуэхугъуэхэм я пэжагъымкIэ ахэр зытхахэм пэсу ахуэп яхь, Авторхэмр редакцэмр я Iуэху еплыыкIэр зэтехуэу зэныту щытк1ым.

Газетыр Iэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и щIр дэтыщ КъБР-м федералъэ пощт зэныщIэныгъэхэмк1э и управленэм.

Тел.: 42-06-51, 42-19-59.

Газетыр щ1ыпмк1э жуап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м.

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м

№Ш-00465-эм щ1ыгъ ягъэхьащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдок1.

1905 гъэм щыIа Революцэм и щIэр зезыхъэ Республикэ полиграфкомбинат, Налшык къ., Лениным и щIэк1э щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

● Хьыбарегъащ1э

Шал Хъусен фрегъэблагъэ

Ди республикэми нэгъуэщ1 цIыпIэхэми щацIыху уэрамк1эIак1э Шал Хъусен Илъэсыщ1э концерт зыбжанэ итынущ. Ахэр щек1уэк1ынущ Нарткъалэ (дыгъэгъазэм и 24-м), Дзэлыкъуэкъуажэ (дыгъэгъазэм и 25), Налшык (дыгъэгъазэм и 27-м), Бахъсэн (дыгъэгъазэм и 28-м), Тэрч (дыгъэгъазэм и 29-м). Хъусен и уэрэд жыIэк1ым дихьэх псори концертхэм ирагъэблагъэ!

Концертхэм щыщIидзэнур сыхьэт 18-рэ дакъикъэ 30-рц.

«Нур» сабий журналым Iэ тевдзэ!

2010 ГЪЭМ и я1э ильэс нык1уэм «Нур» сабий журналыр къыфIэрыхьну фыхуейм?, фепIэщ1эк1 - Iэ тедзэныр и к1эм нэблэгъащ.

Ильэс нык1уэм кьриуфыдыу сом 42-рэ кьIэпIейк1э 90-к1э (маз?м сомы 7-рэ к1эпIейк1э 15-к1э) фи сабийхэм кьахуэщхьэпэну тыгъэ лъапIэ яхуэфщIыфынущ.

«Нур» журналым Iэ щытевдзэ хъуну хуейр республикэм и пощт Iуэхущ1апIэ псоми.

Индексыр: 73912.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦ1М И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

Жылаэ Заурбч (редактор нэхъыщхьэм и кьудзэ), **ЖьэкIэмыхьу Мариндж** (редактор нэхъыщхьэм и кьудзэ), **Ширдий Мариндж** (редактор нэхъыщхьэм и кьудзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Гъущ1о Зариф, Кьардэн Маритэ, Ныбжь Таисэ, Хьэжыкъарэ Алик.**

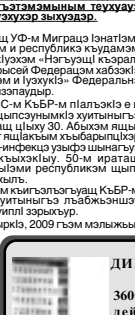

ДИ ХЭЩIАПIЭР

360030, Къбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и щIэк1э щыIэ уэрам, 5, ебгъуанэ - ещанэ къатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и кьудзэхэм - 47-31-54, 47-33-23; жуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмк1э, жылагъуэмрэ лъэпкъ Iуэхухэмк1э - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмк1э - 47-22-63, 42-57-59; цIыхабзэмк1э - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ Iуэхущ1апIэхэм я дзэлажьэнымк1э - 42-60-53; хьыбарыщIэхэмк1э, спортымрэ пиксымэхэмк1э - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щ1ныгъэмк1э - 42-63-64, 47-32-15; зэдзэк1ак1Iуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтериемк1э - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ1апIэм - 42-26-41; сурэтчэхэм - 42-75-78.

Мы кьыдж1ыгъуэм елэмыхэзщ: жуап зыхь **секретарым и кьудзэ Дышэк1 Соня, редактору Жылаэ Заур, корректорхэу Афэ Тамарэ** *(2,3-нэ нап.),* **ПхытIыкI Юрэ** *(1,2-нэ нап.),* **корректорхэм я дзIэныкъэгъэу Иуан Заирэ.** *Компьютерк1э газетым и теплъэр щащIащIол* **Мариндж, Щомахуэ Марианнэ, Гъукlэл Рае,** *сурэтыщI* **Бицу Жанэ.**

Номерыр "Адыгэ псалъэм" и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ щыгращ1эр сыхьэт 21.00-рщ.

Индексыр 51531● Тираж 10.125● Заказ №4128